

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

Бухгалтерський облік і звітність в системі управління підприємством

здобувача Веселова Максима Богдановича

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Науковий керівник: к.е.н. Сташенко Ю.В.

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____ (підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

В. о. завідувача кафедри: к.е.н., доцент, Цятковська О.В.

_____ (підпис)

Київ 2024

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 79 сторінок, основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 77 сторінках друкованого тексту. Робота містить 12 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел з 59 найменувань, додатки.

“Бухгалтерський облік і звітність в системі управління підприємством”

Об’єктом дослідження є система бухгалтерського обліку і звітності в управлінні підприємством.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є розкриття теоретичних та методичних аспектів технології бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством та надання пропозицій з їх удосконалення.

Відповідно до поставленої мети визначити такі *завдання*:

- дослідити сутність, принципи та призначення бухгалтерського обліку на підприємстві; розкрити економічну сутність, види і склад фінансової звітності, як джерела інформації про фінансовий стан підприємства; оцінити нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку та звітності підприємства.

- розкрити організацію і методику ведення бухгалтерського обліку на підприємстві; розглянути процес та методику прийняття управлінських рішень; обґрунтувати шляхи удосконалення бухгалтерського обліку у системі управління підприємством.

- розкрити організацію підготовки фінансової звітності підприємства; здійснити аналіз фінансової звітності підприємства; надати рекомендації по

удосконаленню системи внутрішнього та зовнішнього контролю даних бухгалтерського обліку у звітності підприємства.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Під час дослідження систематизовано вітчизняні та міжнародні підходи до прийняття управлінських рішень, визначено вплив бухгалтерського обліку та фінансової звітності на процес прийняття управлінських рішень на підприємстві.

Практичні результати полягають в розробці пропозицій щодо удосконалення процесу прийняття управлінських рішень на ТОВ «Сільпо-Фуд», а саме: запропоновано шляхи удосконалення процесу ведення бухгалтерського обліку та складання звітності на ТОВ «Сільпо-Фуд», розглянуто вплив внутрішнього та зовнішнього контролів як елементів прийняття управлінських рішень

Рік виконання дипломної роботи: 2023-2024.

Рік захисту роботи – 2024

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансова звітність, фінансовий аналіз, звіт про фінансовий стан, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансової звітності, облікові системи, організація бухгалтерського обліку, процес прийняття управлінських рішень.

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Сутність, принципи та призначення бухгалтерського обліку на підприємстві	6
1.2 Економічна сутність, види і склад фінансової звітності, як джерела інформації про фінансовий стан підприємства.....	13
1.3 Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку та звітності підприємства: проблеми практичного застосування.....	18
РОЗДІЛ 2 РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	25
2.1 Організація і методика ведення бухгалтерського обліку на підприємстві	25
2.2 Процес та методика прийняття управлінських рішень.....	30
2.3 Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку у системі управління підприємством.....	39
РОЗДІЛ 3 ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	46
3.1 Організація підготовки фінансової звітності підприємства.....	46
3.2 Аналіз фінансової звітності підприємства	51
3.3 Удосконалення системи внутрішнього та зовнішнього контролю даних бухгалтерського обліку у звітності підприємства	63
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність. Система бухгалтерського обліку існує не одне сторіччя, адже ведення бухгалтерського обліку сприяло можливості контролю та розумінню процесів, які відбуваються в ході підприємницької діяльності. Перші згадки зустрічаються ще в періоди Стародавнього Китаю та Риму, однак систематизацію бухгалтерського обліку приписують італійському вченому Луці Пачолі, який в своїй роботі «Трактат про рахунки й записи» обґрунтував важливість подвійного запису. Таким чином, бухгалтерський облік дає можливість отримати інформацію про процеси, що відбуваються на підприємстві.

Водночас, ключові стейкхолдери (користувачі фінансової інформації) потребують спрощеного та узагальнено відображення бухгалтерського обліку, що дасть їм змогу отримати необхідну для прийняття рішень інформацію. Таку потребу забезпечує фінансова звітність підприємства.

24 лютого 2022 року росія напала на Україну, що мало величезний вплив на ведення господарської діяльності в Україні. Підприємства стикнулись з постійними воєнними ризиками, зокрема ракетними обстрілами, окупацією територій, диверсіями, економічними ризиками, зокрема нестабільністю валюти, підвищенням податкового навантаження, збільшенням валютного контролю. Реагування та мінімізація наслідків від всіх цих факторів потребує управлінських рішень. Зокрема, основними задачами було забезпечення безпеки персоналу та стабільності роботи бізнесу.

Однак, підприємства працюють в певному середовищі, а отже управлінські рішення одних підприємств не обов'язково ідентичні їхнім контрагентам та конкурентам. Через наслідки наведених вище факторів, підприємство може недоотримати прибуток або взагалі стати збитковим.

Саме тому тема бухгалтерського обліку та звітності в системі управління підприємством є актуальною як для суб'єктів господарювання, так і для держави та науки, для будь-якого бізнесу, управлінців, вчених, науковців.

Аналіз останніх публікацій. Питання прийняття управлінських рішень на підприємствах в умовах нестабільності, що спочатку була спровокована наслідками Covid-19, а згодом воєнним вторгненням росії в Україну аналізують як українські, так і закордонні фахівці, а саме: Облуй К. (Польща), Воронська Р. (Польща), Куратко Д. (США), Брунел Д. (США), Решетило В.П., Федотова Ю.В., Копчак Ю, Матвеев М., Пугачов В. та інші. Всіх їх об'єднує позиція, що власникам бізнесу необхідно швидко адаптуватися до нових умов ведення бізнесу та наслідків воєнного вторгнення.

Мета дослідження – розкрити теоретичні та методичні аспекти технології бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством та надати пропозицій з їх удосконалення.

Наступні **завдання** необхідно виконати для досягнення мети дослідження:

- дослідити сутність, принципи та призначення бухгалтерського обліку на підприємстві; розкрити економічну сутність, види і склад фінансової звітності, як джерела інформації про фінансовий стан підприємства; оцінити нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку та звітності підприємства;
- розкрити організацію і методику ведення бухгалтерського обліку на підприємстві; розглянути процес та методику прийняття управлінських рішень; обґрунтувати шляхи удосконалення бухгалтерського обліку у системі управління підприємством;
- розкрити організацію підготовки фінансової звітності підприємства; здійснити аналіз фінансової звітності підприємства; надати рекомендації по удосконаленню системи внутрішнього та зовнішнього контролю даних бухгалтерського обліку у звітності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством

Методи дослідження. Під час проведення дослідження та написання роботи використовувалися різноманітні методи дослідження як емпіричні, так і теоретичні. Було проаналізовано роботи вітчизняних та закордонних експертів та науковців, порівняння їх тверджень. До того ж, проведено узагальнення законодавчої бази ведення бухгалтерського обліку та складання звітності на підприємстві. Аналіз основних показників фінансової звітності підприємства було здійснено на основі показників ТОВ «Сільпо-Фуд».

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. В результаті проведеного в кваліфікаційній роботі дослідження було запропоновано шляхи удосконалення процесу прийняття управлінських рішень на основі аналізу фінансової звітності підприємства, запропоновано шляхи покращення процесу організації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємства, розкрито важливість внутрішнього та зовнішнього контролів на підприємстві. Результати дослідження були представлені у вигляді тез на VIII Міжнародна студентська конференція «Актуальні питання та перспективи проведення наукових досліджень» (Додаток Б)

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правова база, у тому числі закони України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, періодичні професійні видання, наукова література, фінансова звітність ТОВ «Сільпо-Фуд».

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний текст роботи викладено на 75 сторінках друкованого тексту. Робота містить 12 таблиць, 4 рисунки, 2 додатки. Список використаних літературних джерел включає 59 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність, принципи та призначення бухгалтерського обліку на підприємстві

В сучасних умовах ведення господарської діяльності важко уявити відсутність будь-якої системи, що забезпечувала б збирання, узагальнення та подання інформації. Задля задоволення цієї потреби підприємства широко використовують процедуру, що іменується поняттям «облік».

Віповідно до академічного тлумачного словника «Словник української мови» облік - це засвідчення, встановлення наявності, з'ясування кількості чого-небудь. Потреба в отриманні, консолідації та використанні інформації не нова. Перші спроби ведення «обліку» вчені виявили ще з часів виникнення давніх підприємств, зокрема на територіях Стародавніх Риму, Греції та Китаю. З часом, облік розвивався та трансформувався, набуваючи вигляду сьогодення [1, с. 12].

Підприємства в своїй повсякденній діяльності у всі часи стикалися з потребою у якісному та кількісному визначенні своїх процесів. Саме це призвело до формування так званого «господарського обліку», що складається з таких складових, як оперативний облік, статистичний облік та бухгалтерський облік.

Розглядаючи першу зі складових, оперативний облік, варто зазначити, що хоч він притаманний для всіх видів підприємств, найбільше ним користуються ті, хто потребує найшвищої, оперативної, інформації (наприклад, виробництво, реалізація товарів тощо). Таким чином для даного виду обліку характерне моментальне

відображення будь-яких кількісних та якісних даних, що дають змогу користувачам інформації проактивно відреагувати на такі зміни.

На противагу оперативному, статистичний облік використовується для аналізу даних за певним критерієм за правилом «пост-фактум». Це означає, що інформація аналізується не одразу, а після настання певного моменту, даючи змогу підприємству скоригувати свою діяльність в майбутньому. Такими критеріями можуть бути, у тому числі, але не виключно, часовий проміжок, обсяги, ринки збуту, контрагенти, грошові одиниці тощо [2, с.24].

Бухгалтерський облік є найважливішою складовою господарського обліку і саме йому буде присвячений аналіз в даній роботі.

Найбільший вклад в розвиток саме бухгалтерського обліку було зроблено італійським науковцем, математиком Лукою Пачолі. В своїй праці «Трактат про рахунки й записи» 1494-го року він запропонував вести облік за принципом «подвійного запису», який з того часу став основою бухгалтерського обліку. Більш того, він запропонував такі поняття як «активи», що відображають ресурси, наявні у підприємства від яких очікується отримання економічних вигід в майбутньому, та «пасиви», що в свою чергу складаються із «зобов'язань» (заборгованість підприємства, що виникла історично та погашення якої зменшить економічні вигоди в майбутньому) та «власного капіталу» (кошти підприємства, що складаються з внесків учасників).

Принцип «подвійного запису» полягає в тому, що одночасно відображається зміна інформації як в активах, так і в пасивах. Відповідно величина активу завжди рівна величині пасиву, що являє собою «баланс» підприємства.

Існує велика кількість визначень поняття «бухгалтерський облік». Так, Американський інститут присяжних бухгалтерів у 1961 році зазначив, що бухгалтерський облік - це мистецтво реєстрації, класифікації та узагальнення в значній мірі і в грошовому вираженні операцій і подій, які, принаймні частково, мають фінансовий характер, а також інтерпретації їх результатів.

Визначення Американської асоціації бухгалтерів (1966 рік): «Процес виявлення, вимірювання та передачі економічної інформації для прийняття обґрунтованих суджень і рішень користувачами бухгалтерського обліку».

Відповідно до Р. Ф. Бруханського, бухгалтерський облік – це система безперервного, суцільного, документально обґрунтованого і взаємопов'язаного відображення господарських засобів, джерел їх утворення і процесів, узагальнених у грошовому виразі для контролю за діяльністю господарського суб'єкта та прийняття управлінських рішень [11, с.9].

Згідно з І. Б. Садовською, бухгалтерський облік – це система безперервного, взаємопов'язаного, суцільного та документально-обґрунтованого відображення господарських засобів за складом, розміщенням та джерелами їх утворення і господарських процесів в грошовому, трудовому і натуральному вимірниках для формування інформаційних потоків на запити користувачів [5, с.11].

Поряд з науковцями та дослідниками, визначення бухгалтерському обліку надають і законодавства держав. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (зі змінами і доповненнями) від 16 липня 1999 року (далі – Закон), бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [40].

Основною метою ведення бухгалтерського обліку та, як наслідку, складання фінансової звітності, відповідно до Закону, є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Варто також зазначити, що в Україні ведення бухгалтерського обліку є обов'язковим для всіх підприємств, тобто як приватних, так і державних, адже саме на його основі формується звітність таких підприємств (фінансова, статистична, управлінська тощо) [3, с.18].

Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні ґрунтуються на семи основних принципах.

По-перше – це повне висвітлення. Даний принцип передбачає, що абсолютно всі операції, що здійснює підприємство, мають бути відображені в бухгалтерському обліку і відповідно у податковій звітності.

По-друге – автономність, що унеможливорює відображення майна та боргів власників підприємства у її бухгалтерському обліку та звітності.

По-третє – послідовність. Цей принцип передбачає, що облікова політика підприємства, з моменту її затвердження, має бути незмінною з року і рік за виключенням, коли такі зміни є обов'язковими відповідно до чинного законодавства. Згадана облікова політика складається на моменті початку здійснення підприємством господарської діяльності та затверджується керівником підприємства.

По-четверте – безперервність. Очікується, що оцінка активу і пасиву підприємства здійснюється з розрахунку, що таке підприємство буде вести свою господарську діяльність і в наступних звітних періодах, адже, відповідно до Господарського кодексу України, підприємництвом є господарська діяльність що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку.

По-п'яте – нарахування. Доходи і витрати підприємства зобов'язані бути відображені в обліку та звітності в момент їх виникнення.

По-шосте – превалювання сутності над формою. Це означає, що господарські операції підприємства розглядаються по-суті, а не виходячи з того як вони прописані в юридичних документах.

По-сьоме – єдиний грошовий вимірник. Принцип передбачає, що всі відображення операцій в бухгалтерському обліку та звітності відбуваються в єдиній грошовій одиниці[11, с.9].

Бухгалтерський облік на підприємстві розпочинається з настанням його державної реєстрації. Відповідальною особою виступає керівник (а до його призначення – засновник) або ж уповноважена особа (головний бухгалтер) чи цілий відділ. Саме ці особи відповідальні за розробку та імплементацію облікової політики. Підприємство також може звернутись до інших юридичних осіб, що провадять свою господарську діяльність в сфері надання послуг з ведення бухгалтерського обліку (аутсорсингові компанії).

Бухгалтерський облік можна поділити на три підвиди: фінансовий, податковий та управлінський. Не зважаючи на той факт, що вони пов'язані між собою, ці три підвиди виконують різні функції.

Першим з підвидів є фінансовий облік, що зосереджений на коректному відображенні фінансових результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання. Фінансовий облік є основним джерелом інформації як для внутрішніх, так і для зовнішніх стейкхолдерів, адже саме з даних, відображених в ньому, формується фінансова звітність підприємства, яка важлива для прийняття рішень зацікавленими стейкхолдерами щодо подальшої діяльності підприємства. Вимоги до такого обліку є найбільшими та встановлюються національними або міжнародними стандартами.

Податковий облік – систематизація інформації щодо нарахованих та сплачених підприємством податків. Цей облік призначений для дотримання обов'язків підприємства щодо податків та зборів. Більш того, для багатьох стейкхолдерів відсутність боргових зобов'язань зі сплати податків є показником стабільності, прозорості та відповідальності бізнесу. Податковий облік менш зарегульований, ніж фінансовий, проте підприємства його ведуть в тому числі для власної зручності.

Управлінський облік в першу чергу покликаний забезпечити внутрішніх стейкхолдерів (керівників середньої та вищої ланки, власників тощо) необхідними даними для корекції господарської діяльності підприємства. Наприклад, на базі

даних цього обліку йде формування бюджетів відділів, коригується кількість поточних витрат, забезпечуються актуальні потреби бізнесу. Управлінський облік не має визначеного законодавством регламентування, а отже кожне підприємство в праві здійснювати його за бажанням та у тій формі, яка відповідає потребам внутрішніх стейкхолдерів [6, с.37].

Враховуючи зазначене, можна стверджувати, що бухгалтерський облік відіграє провідну роль у поєднанні фінансової та управлінської інформації, адже саме коректне його ведення приводить до правильного формування фінансової звітності підприємства, головна мета якої полягає у наданні всім зацікавленим користувачам актуальної, повної, глибокої, правильної та узагальненої інформації про господарську діяльність підприємства.

Із зазначеного прослідковується зв'язок між фінансовою звітністю та бухгалтерським обліком. Якщо перша має розкривати (відображати) інформацію про діяльність суб'єкта господарювання, то другий – джерело для формування цієї інформації.

Бухгалтерський облік на підприємстві має будуватися на таких принципах:

- відповідність чинному законодавству, зокрема національним стандартам бухгалтерського обліку або міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (фінансової звітності);
- забезпечувати повну інформацію про первинні документи щодо кожної операції;
- надавати дані щодо активів та пасив, у тому числі, але не виключно інформацію щодо дебіторської та кредиторської заборгованостей, величин запасів, готової продукції, наявних резервів тощо.

Як правило, бухгалтерський облік ведеться у трьох вимірниках:

- грошовому (відображає вартість результату тієї чи іншої господарської операції);

- натуральному (показує, наприклад, обсяг виробленої та реалізованої продукції);
- трудовому (використовується при розрахунках з оплати та праці найманих робітників) [7, с.27].

Звичайно, у сучасному світі облік давно вже не ведеться в паперовому вигляді (хоча така опція не заборонена законодавством України). Велика кількість вітчизняного та іноземного програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку доступна для українських підприємств. Керівники суб'єктів господарювання, які в свою чергу зацікавлені в коректному веденні бухгалтерського обліку, забезпечують наявність відповідних програм на своїх підприємствах.

Варто також звернути на фактори, що впливають на якість бухгалтерської інформації. Їх умовно можна розподілити на:

- внутрішні (організаційно-правова форма підприємства, налагодженість облікових інформаційних систем, розуміння керівництвом важливості удосконалення та налаштування облікового процесу, власне внутрішнє середовище бізнесу);
- зовнішні (рівень технологічно, політичного, соціального розвитку суспільства, стан податкової системи в державі, корумпованість суспільства тощо) [8, с.62].

Згадані фактори мають безпосередній вплив на якість бухгалтерської інформації. Покращення якості їх впливу відповідно призведе до більш якісного бухгалтерського обліку.

Враховуючи зазначене, бухгалтерський облік – база для подальшого аналізу функціонування будь-якого підприємства, адже у ньому присутні всі показники та результати діяльності такого суб'єкта господарювання. Дотримання норм чинного законодавства, національних стандартів ведення бухгалтерського обліку або їх міжнародних аналогів є безумовною необхідністю.

1.2 Економічна сутність, види і склад фінансової звітності, як джерела інформації про фінансовий стан підприємства

Бухгалтерський облік на підприємстві покликаний акумулювати та відображати інформацію про всі господарські операції на певному окремому підприємстві. Однак, зацікавленим стейкхолдерам (користувачам фінансової інформації) важко оцінювати величезну кількість операцій, що здійснюється підприємством. Саме для того, щоб спростити сприйняття фінансової інформації підприємства для відповідних користувачів, використовують фінансову звітність.

Відповідно до світової практики та чинного законодавства України існує чотири форми фінансової звітності та примутки до них:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал [14, с.31].

Для розуміння форм фінансової звітності варто визначити хто є її користувачами, що наведено в табл 1.1.

Таблиця 1.1 - Користувачі фінансової звітності

Внутрішні	Зовнішні
Власники	Інвестори
Менеджмент	Кредитори
Внутрішні аудитори	Державні органи (податкові, статистичні)
	Постачальники
	Покупці й замовники
	Зовнішні аудитори

Джерело: побудовано автором на основі джерела [12, с.43]

Таким чином, як внутрішні, так і зовнішні користувачі на базі інформації фінансової звітності можуть аналізувати поточний стан підприємства та узгоджувати наступні управлінські рішення щодо подальшого розвитку такого бізнесу.

Узагальнюючи фінансову інформацію, що наводиться у кожній з чотирьох форм фінансової звітності, можна виділити такі основні елементи, характерні для будь-якого підприємства:

- активи (наявні у підприємства поточні ресурси станом на дату фінансового звіту);
- зобов'язання (потенційні витрати підприємства, що утворились в результаті його господарської діяльності, у тому числі, але не виключно, борги перед постачальниками, податкові борги тощо);
- капітал (ресурси підприємства, забезпечені за рахунок внесків засновників або акціонерів підприємства, а також прибутки чи збитки минулого фінансового періоду);
- доходи (надходження грошових коштів на рахунок підприємства у результаті його діяльності);
- витрати (списання грошових коштів з рахунку суб'єкта господарювання в наслідок його діяльності);
- фінансовий результат (прибуток чи збиток).

Другий блок – пасиви, які поділяються на такі розділи:

- власний капітал - включає дані про зареєстрований (статутний) капітал, капітал в дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал;
- довгострокові зобов'язання і забезпечення - відображаються дані щодо відстрочених податкових зобов'язань, довгострокових кредитів банку, інших довгострокових зобов'язань, довгострокових забезпечень (у тому числі витрат персоналу) та цільового фінансування;

- поточні зобов'язання і забезпечення - зазначається інформація про короткострокові кредити банків, поточну кредиторську заборгованість, поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів, інші поточні зобов'язання;
- зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття [15, с.67].

Блоки Балансу (Звіту про фінансовий стан) мають бути рівними, тобто величина всіх активів має дорівнювати сумі власного капіталу та зобов'язань.

Баланс використовується користувачами фінансової інформації для отримання даних щодо структури активів та зобов'язань суб'єкта господарювання, аналізу ліквідності підприємства та його платоспроможності.

Другою формою звітності є Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), в якому відповідно відображаються доходи і витрати підприємства за результатами звітного періоду на противагу Балансу, де показники відображаються станом на дату Балансу. Він складається з чотирьох розділів.

Перший розділ – «Фінансові результати». В даній частині Звіту про фінансові результати зазначаються всі доходи і витрати і в результаті розраховується прибуток або збиток підприємства. Розрахунок починається з надання інформації щодо чистої реалізації продукції (послуг, товарів тощо) від якої віднімається собівартість такої продукції (послуг, товарів тощо). Отримана сума називається валовий прибуток (збиток). Наступний етап – додавання до валового прибутку (збитку) інших операційних витрат та вирахування адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. Отримана сума характеризує фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток або збиток). В подальшому до такого фінансового результату додаються доходи від участі в капіталі, інші фінансові доходи, інші доходи та віднімаються витрати від участі в капіталі, фінансові витрати та інші витрати. Результат розрахунку визначає фінансовий результат до оподаткування, тобто суму з якої розраховується податок на прибуток (у разі позитивного значення фінансового результату). Завершальним елементом є визначення чистого

фінансового результату підприємства, що може бути або позитивним (прибуток) або негативним (збиток).

Другий розділ Звіту про фінансові результати називається «Сукупний дохід».

В даному розділі відображаються наступні дані бухгалтерського обліку:

- дооцінка (уцінка) необоротних активів;
- дооцінка (уцінка) фінансових інструментів ;
- накопичені курсові різниці;
- частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств;
- інший сукупний дохід;
- інший сукупний дохід до оподаткування;
- податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом;
- інший сукупний дохід після оподаткування;
- сукупний дохід.

Третій розділ – «Елементи операційних витрат». В ньому наводиться деталізація сум матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, амортизації та інших операційних витрат.

Четвертий розділ – «Розрахунок показників прибутковості акцій». В даній частині звіту наводиться інформація щодо зміни кількості, вартості та дохідності акцій, зазначається величина дивідендів на одну акцію. Цей розділ заповнюють тільки акціонерні товариства [17, с.65].

Звіт про фінансові результати потрібен ключовим стейкхолдерам для аналізу структури доходів та витрат і відповідного прийняття рішення щодо зміни підходів до управління статтями доходів та витрат і в цілому для розрахунку майбутньої потенційної прибутковості компанії.

Третя форма фінансової звітності – Звіт про рух грошових коштів. Цей звіт містить в собі інформацію щодо змін як у грошових коштах, так і у їх еквівалентах за звітний період.

Звіт про рух грошових коштів складається або за прямим, або за непрямим методом, різниця яких полягає у тому, що за прямого методу грошові надходження зменшуються на суми витрат на придбання запасів, тощо. За непрямого методу трансформується сума чистого прибутку.

Звіт про рух грошових коштів містить дані щодо будь-яких змін сум грошових коштів та їх еквівалентів на кінець звітнього періоду та у порівнянні з попереднім звітнім періодом. У звіті виділяються надходження і витрати від операційної діяльності, доходи і витрати від інвестиційної та фінансової діяльності [13, с.40].

Використовуючи Звіт про рух грошових коштів, користувачі фінансової інформації можуть отримати дані про те куди витрачаються кошти підприємства та що є найбільшим джерелом їх акумуляції на рахунках суб'єкта господарювання. Більш того, аналіз звіту дозволяє зрозуміти яким чином можна перерозподілити кошти в наступному звітному періоді, щоб досягти поставлених підприємством цілей.

Четверта форма – «Звіт про власний капітал». В ньому відображаються дані щодо структури та змін у власному капіталі суб'єкта господарювання, який в своє чергу є першоджерелом забезпечення функціонування підприємства.

Власний капітал підприємства формується за рахунок статутного (zareєстрованого) капіталу, тобто внесеного учасниками підприємства, капіталу в дооцінках (переоцінка основних засобів і запасів), додаткового капіталу, резервного капіталу, нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), неоплаченого та вилученого капіталів [11, с.72].

Для користувача фінансової звітності Звіт про власний капітал дає змогу отримати інформації щодо можливості погашення довгострокової заборгованості у разі недостатності оборотних активів.

Примітки до фінансової звітності обов'язково подаються з метою дотримання такого принципу фінансової звітності, як повне висвітлення. У примітках

ззначається облікова політика підприємства (зі змінами), а також пояснення до кожної зі складових обов'язкових форм фінансової звітності, адже користувач, бачачи виключно цифри, не може зробити об'єктивний висновок щодо підприємства. Крім того, у примітках зазначається інформація, яка не відображається у інших звітних формах, але є обов'язковою відповідно до положень бухгалтерського обліку.

Таким чином, фінансова звітність являє собою пакет із чотирьох форм та приміток, у якому відображається повна та достовірна інформація про діяльність підприємства, його фінансовий стан у певний звітний період. Звітність дає можливість ключовим стейкхолдерам відреагувати на результати діяльності, відкоригувати подальшу діяльність підприємства та прийняти рішення щодо його розвитку в майбутньому.

1.3 Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку та звітності підприємства: проблеми практичного застосування

В Україні правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності визначені на законодавчому рівні.

Основні нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку та фінансової звітності наведені у Додатку А.

Враховуючи значну кількість нормативно-правових актів, зосередимося на Законі України №996 від 16.07.1999р "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (зі змінами та доповненнями) (далі – Закон №996), Постанові КМУ від 28 лютого 2000 р. №419, Про затвердження Порядку подання фінансової звітності та Наказі Мінфіну №291 від 30.11.1999 Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування.

Обов'язок підприємства вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність закріплено в Законі №996. Так, відповідно до Закону №996 бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік ведеться безперервно [40].

Законодавством передбачено, що підприємство в своїй обліковій політиці може закріпити факт ведення бухгалтерського обліку за Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) чи за Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ). Однак, для ряду підприємств обов'язковим є ведення обліку за МСФЗ, зокрема для:

- підприємств, що становлять суспільний інтерес,
- публічних акціонерних товариств;
- суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях;
- материнських підприємств груп, у складі яких є підприємства, що становлять суспільний інтерес;
- материнських підприємств великої групи, які не належать до категорії великих підприємств;
- підприємств, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Варто зазначити, що навіть підприємства, для яких ведення обліку за МСФЗ не є обов'язковим, все ж обирають саме їх з метою залучення іноземних інвесторів.

Станом на 2024 рік в Україні діють 30 НП(С)БО, які покривають абсолютно всі аспекти бухгалтерського обліку, та 13 МСФЗ і 30 Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі – МСБО), як міжнародний варіант ведення обліку на підприємствах [21,22,23,24,25].

На момент введення, МСФЗ і МСБО мали багато відмінностей з НП(С)БО, однак з часом українське законодавство поступово адаптується до міжнародних правил і різниця скорочується з кожним роком [27].

Ключовою проблемою, яка залишається актуальною, є те, що на відміну від національних стандартів бухгалтерського обліку, які суворо регламентують способи ведення та оформлення фінансової звітності, у МСФЗ описано лише принципи її складання. МСФЗ не містять чіткого плану рахунків, у них немає первинки, списку проводок або жорстких правил ведення фінансового обліку.

Відповідно до НП(С)БО, бухгалтерський облік на підприємстві ведеться відповідно до затверджених законодавством Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції до нього.

Як і запровадив Лука Пачолі, український План рахунків бухгалтерського обліку складається з активу та пасиву, які в свою чергу розподілені на 6 класів (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 - Розподіл рахунків активу та пасиву бухгалтерського обліку

Активи підприємства		Пасиви підприємства	
1	2	3	4
Необоротні активи (клас 1)	Оборотні активи (класи 2-3)	Власний капітал (клас 4)	Зобов'язання (класи 5-6)
Нематеріальні активи	Грошові кошти та їх еквіваленти	Власний капітал та резерви	Довгострокові зобов'язання
Незавершене будівництво	Сировина, матеріали та виробничі запаси		Короткострокові зобов'язання
Основні засоби	Товари і готова продукція		
Довгострокові фінансові інвестиції	Дебіторська заборгованість		
Відстрочені податкові активи	Короткострокові фінансові вкладення		

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
Інші необоротні активи	Витрати майбутніх періодів		

Джерело: побудовано автором на основі джерела [18]

Окрім активів та пасивів, план рахунку бухгалтерського обліку передбачає рахунки для відображення доходів та витрат, а також позабалансові рахунки (табл.1.3).

Таблиця 1.3 - Розподіл рахунків доходів та витрат, позабалансових рахунків

Доходи/витрати		Позабалансові рахунки
Доходи (клас 7)	Витрати (класи 8 та 9)	(клас 0)
Доходи від реалізації	Собівартість	Орендовані необоротні активи
Інший операційний дохід	Загальновиробничі витрати	Активи на відповідальному зберіганні
Дохід від участі в капіталі	Адміністративні витрати	Контрактні зобов'язання
Інші фінансові доходи	Витрати на збут	Гарантії та забезпечення надані (отримані)
Інші доходи	Фінансові витрати	Амортизаційні відрахування
-	Інші витрати	Бланки суворого обліку тощо

Джерело: побудовано автором на основі джерела [18]

Використання плану рахунків бухгалтерського обліку є обов'язковим для всіх підприємств, за виключенням тих, для кого законодавством передбачені інші плани рахунків.

Отже, ведення обліку за МСФЗ залишає більше свободи бухгалтерам та укладачам фінансової звітності.

Фінансова звітність не є конфіденційною інформацією, та має бути сформована та подана до відповідного державного органу у наступні терміни, зазначені в табл.1.4.

Таблиця 1.4 - Подання фінансової звітності

Вид підприємства	Відповідальний державний орган	Дата подання фінансової звітності
Мікропідприємства, малі підприємства, неприємницькі товариства, крім тих, що зобов'язані скласти фінансову звітність за МСФЗ	Всім, крім органів Казначейства та Державної податкової служби (далі – ДПС)	Не пізніше 28 лютого року, що настає за звітним роком
Середні підприємства		Не пізніше 1 червня року, що настає за звітним роком
Підприємства, які складають проміжну фінансову звітність за НП(С)БО (крім тих, що складають консолідовану фінзвітність)		Не пізніше 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом
Платники податку на прибуток	ДПС	У складі декларації з податку на прибуток у строки, встановлені податковим законодавством
Підприємства, які зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність	Органам державної статистики та податковим органам	Річну фінансову звітність – не пізніше 28 лютого року, що настає за звітним роком, а за I квартал, перше півріччя, дев'ять місяців – не пізніше 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом.
Підприємства, які для складання фінансової звітності застосовують МСФЗ	Органам державної статистики та податковим органам	Річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність, складені на основі таксономії фінансової звітності, разом із відповідними аудиторськими звітами (якщо обов'язковий аудит фінансової звітності було проведено на вимогу законодавства), – не пізніше строків, передбачених Законом № 996 для оприлюднення річної фінансової звітності, проміжну фінансову звітність (за I квартал, перше півріччя, дев'ять місяців) – не пізніше 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом

Джерело: побудовано автором на основі джерела [40]

Як видно з табл.1.4, підприємства умовно групуються на мікро, малі, середні та великі підприємства (інші).

Класифікація підприємств наведена у табл.1.5.

Таблиця 1.5 - Класифікація підприємств

Категорія	Мікро	Малі	Середні	Великі
Балансова вартість активів, Євро	до 350 тис	до 4 млн	до 20 млн	понад 20 млн
Чисельність працівників, осіб	до 10	до 50	до 250	понад 250
Чистий дохід від реалізації, Євро	до 700 тис	до 8 млн	до 40 млн	понад 40 млн

Джерело: побудовано автором на основі джерела [40]

Для мікро та малих підприємств відсутній обов'язок подавати Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал. Більш того, вони подають Звіт про фінансовий стан та Звіт про фінансові результати за спрощеною формою.

Окремим видом звітності є консолідована фінансова звітність, яка складається материнською компанією з урахуванням показників її дочірніх підприємств. При цьому і материнська, і дочірня компанія повинні подавати власну, окрему фінансову звітність

Актуальною проблемою подання фінансової звітності в Україні є те, що загальний звітний період – це календарний рік, однак у багатьох підприємств виробничий цикл може закінчуватись далеко після цієї дати, наприклад 30 червня. Не зважаючи на триваючий операційний цикл, звітність формується станом на 31 грудня, а отже може містити певні викривлення для її користувачів. Для мінімізації даної проблеми такі підприємства відображають відповідні операційні дані у своїх Примітках до фінансової звітності [19, с. 66].

Бухгалтерський облік на підприємстві має здійснюватись з моменту початку господарської діяльності такого підприємства, забезпечуючи максимальну детальність опису господарських операцій, адже це необхідно для прийняття актуальних управлінських рішень та подальшого коригування розвитку

підприємства. Розуміння бухгалтерського обліку та фінансової звітності – ключ до успішного функціонування бізнесу.

Бухгалтерський облік – одна з трьох складових господарського обліку (інші два – статистичний та оперативний), що характеризується процесом збирання, накопичення, узагальнення бухгалтерської інформації на підприємстві.

В Україні бухгалтерський облік регулюється численними нормативно-правовими актами та обліковою політикою, як основним елементом бухгалтерського обліку на підприємстві, яку підприємство обов'язково складає та затверджує.

Будь-яка господарська операція, відображена в бухгалтерському обліку, має підкріплюватись первинними документами, наприклад накладними, актами виконаних робіт, платіжними дорученнями тощо.

Бухгалтерський облік поділяється на фінансовий, податковий та управлінський, кожен з яких використовується для забезпечення ключових стейкхолдерів релевантною інформацією.

Фінансова звітність подається абсолютно всіма підприємствами (мікро, малими, середніми та великими), однак строки подання різняться в залежності від розміру підприємства.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

2.1 Організація і методика ведення бухгалтерського обліку на підприємстві

Інформаційно базою для проведення даного дослідження було обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «Сільпо-Фуд» - це національна мережа супермаркетів, де представлені як продовольчі, так і непродовольчі товари.

Станом на 2024 рік підприємство налічує понад 300 торговельних точок по всій Україні, не зважаючи на військові ризики та перебої з постачанням електроенергії. Компанія веде свій бізнес в межах чинного законодавства із застосуванням міжнародного досвіду в своїй господарській діяльності.

Обрання форми ведення бухгалтерського обліку на підприємстві є обов'язком підприємства відразу після його державної реєстрації.

Чинним законодавством передбачено чотири форми ведення бухгалтерського обліку.

Першою формою є ведення бухгалтерського обліку безпосередньо керівником (засновником) підприємства. Ця форма є найбільш економічною з точки зору витрат грошових коштів на ведення бухгалтерського обліку, адже не вимагає додаткових виплат. Зазвичай даною опцією користуються мікропідприємства, адже досить часто у них невеликий об'єм господарських операцій. Водночас, дана форма має великий недолік – керівник (засновник) підприємства має бути обізнаним та компетентним в сфері ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Більш того, зі зростанням бізнесу та збільшенням кількості й різноманітності

господарських операцій, на керівника (засновника) підприємства падає все більше і більше бухгалтерського навантаження, що несе в собі ризики вчинення помилок під час ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Для мінімізації негативних аспектів, характерних для розглянутої вище форми ведення бухгалтерського обліку, законодавством пропонується альтернативна форма ведення бухгалтерського обліку на підприємстві – заснування відділу бухгалтерського обліку (бухгалтерії) на підприємстві. Цей відділ може бути представлений як однією особою, яка виконує роль головного (єдиного) бухгалтера, або ж декількома особами, що працевлаштовані відповідно до чинного трудового законодавства і мають відповідний рівень кваліфікації в сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Недоліком цієї форми є досить високий рівень витрат на персонал (зарплата, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір, єдине соціальне відрахування, інші витрати) та особливості трудового законодавства.

Третьою формою є залучення зовнішньої фізичної особи-підприємця до ведення обліку на підприємстві. Така опція дозволяє мінімізувати витрати на персонал. Основним недоліком цієї форми є те, що зовнішня (стороння) особа отримує доступ до інформації про господарські операції підприємства. Більш того, підприємство понесе певні податкові втрати з ПДВ у зв'язку з особливостями податкових обов'язків фізичних осіб-підприємців.

Останньою формою є ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, що провадять діяльність у сфері бухгалтерського обліку та/або аудиторської діяльності. Що стосується ведення обліку на договірних засадах підприємством, можна виділити два різновиди: аутсорсинг та аутстафінг [40, 58].

Аутсорсинг – це модель віддаленого найму, при якій бізнес-завдання компанії делегуються іншим юридичним особам, професіоналам у певній сфері. При аутсорсингу компанія-виконавець часто отримує доступ до бізнес-процесів, сервісів,

систем, інфраструктури компанії-замовника. Користуючись даною опцією підприємство-замовник не несе витрат на оплату праці та має певні гарантії від аутсорсингових підприємств.

Аутстафінг – діяльність із надання персоналу, який працює на підприємстві-замовнику, але при цьому увесь податковий тягар з оплати праці несе підприємство-надавач послуг.

Зазвичай, підприємства обирають найбільших гравців на ринку надавачів професійних послуг. Це, зокрема, компанії «Великої четвірки» (Big4) – найбільші міжнародні аудиторські компанії, та компанії Big10 (Big4 та ще шість підприємств).

Тож, підприємства в праві обрати форму, в якій вони хочуть вести свій бухгалтерський облік. Однак, відповідно до чинного законодавства, підприємства, що становлять суспільний інтерес, зобов'язані створити бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером.

Окремо варто зазначити, що головний бухгалтер підприємства відповідно до законодавства має здійснювати свою діяльність на підставі посадової інструкції, затвердженої облікової політики підприємства, вимог чинного законодавства [4, с.36].

ТОВ «Сільпо-фуд», враховуючи особливості своєї діяльності, веде свій облік за другою формою, маючи власних фахівців з бухгалтерського обліку на чолі з головним бухгалтером підприємства.

Методика ведення бухгалтерського обліку на підприємстві розробляється відповідно до облікової політики по кожному об'єкту бухгалтерського обліку (основні засоби, запаси, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, гроші та їх еквіваленти тощо).

Під час формування облікової політики варто визначити рівень суттєвості відображення. Він показує граничну межу допустимості інформації. При нерозкритті у Примітках до фінансової звітності інформації, що перевищує граничну межу, існує

ризик викривлення фінансової звітності і відповідного неправильного прийняття управлінських рішень.

Відповідальна особа на підприємстві має в обліковій політиці зазначити порядок визнання різні критерії, зокрема, порядок визнання основних засобів, нематеріальних активів, методи нарахування амортизації на них, методи оцінки вибуття запасів, зазначити операційний цикл підприємства, скласти й затвердити склад статей калькулювання собівартості та вказати порядок визнання доходу [29, с. 39].

В обліковій політиці також обов'язково мають бути відображені наступні елементи:

- план рахунків відповідно до потреб підприємства;
- перелік первинної документації, яка має бути супровідною для тієї чи іншої господарської операції;
- графіки закриття місяця.

Облікова політика ТОВ «Сільпо-Фуд» повністю відповідає вимогам чинного законодавства та залишається незмінною вже досить тривалий час.

Варто зазначити, що бухгалтерський облік сьогодні важко уявити без застосування програмного забезпечення. Цифровізація в усіх сферах діяльності призвела до необхідності застосування бухгалтерських програм, які значно полегшують і пришвидшують бухгалтерський облік на підприємстві. На ринку широко представлені різні бухгалтерські програми. Так, до повномасштабного вторгнення російська програма «1С» була однією з найбільш поширених в Україні, однак зараз велика кількість підприємств обирає європейське програмне забезпечення, наприклад «SAP». Важливо значну увагу приділити налаштуванню обраного бухгалтерського програмного забезпечення, адже це дозволить швидко отримати потрібну бухгалтерську інформацію в майбутньому, убезпечить від шахрайства та спростить складання фінансової звітності.

Враховуючи той факт, що ТОВ «Сільпо-Фуд» є постачальником не тільки продукції українського виробництва, а й виступає імпортером ряду товарів, підприємство використовує в своїй діяльності систему «SAP» (рис.2.1).

Статус док	План. дата	Вкл.	№ін.позиц.	ГП	Текст заголовка документа	Загальна сума	Текст позиції документа	Виділ.ком.	Контрагент
Сплачений	11.07.2023	1	841602	09	ДС Липківського ГП (50%)		опл за орендну плату (ГП) рах.2998 від 05.07.23	901428017	Пауер Комп
Сплачений	25.07.2023	1	841602	09	Суборенда Липківського_04-31.07		опл за суборенду прим. рах.3001 від 05.07.23	801434083	Пауер Комп
Сплачений	09.08.2023	1	841602	09	ДС Липківського ГП (50%)		опл за орендну плату (ГП) рах.3588 від 07.08.2023	901443225	Пауер Комп
Сплачений	04.08.2023	1	841602	09	Суборенда Липківського_01-31.08_Шевченко		опл за суборенду прим. рах.3003 від 01.08.23	901446288	Пауер Комп
Сплачений	05.09.2023	1	841602	09	Суборенда Липківського_01-30.09_Шевченко		опл за суборенду прим. рах.3680 від 01.09.23	901475513	Пауер Комп
Сплачений	04.10.2023	1	841602	09	Суборен_ДС Липківського_01-31.10_Шевченко		опл за суборенду прим. рах.4173 від 01.10.2023	901502050	Пауер Комп
Сплачений	07.11.2023	1	841602	09	Суборен_ДС Липківського_01-30.11_Шевченко		опл за суборенду прим. рах.4561 від 19.10.2023	901535929	Пауер Комп
Сплачений	07.12.2023	1	841602	09	Суборен_ДС Липківського_01-31.12_Шевченко		опл рах. 5023 від 01 грудня 2023 р	901565243	Пауер Комп
Сплачений	12.12.2023	1	841602	09	Суборен_ДС Липківського_01-31.10(піфе утр)Шевченко		опл рах. 4852 від 31 жовтня 2023 р	901576658	Пауер Комп
Сплачений	11.07.2023	1	840306	09	ДС Липківського ГП (50%)		опл за експл посл (ГП) рах.2998 від 05.07.23	901428017	Пауер Комп
Сплачений	25.07.2023	1	840306	09	Експл.платіж Липківського_04-31.07		опл за експл платіж рах.3002 від 05.07.23	901434082	Пауер Комп
Сплачений	09.08.2023	1	840306	09	ДС Липківського ГП (50%)		опл за експл посл (ГП) рах.3588 від 07.08.2023	901443225	Пауер Комп
Сплачений	04.08.2023	1	840306	09	Експл.платіж Липківського_01-31.08_Шевченко		опл за експл платіж рах.3004 від 01.08.23	901446290	Пауер Комп
Сплачений	05.09.2023	1	840306	09	Експл.платіж Липківського_01-30.09_Шевченко		опл за експл платіж рах.3681 від 01.09.23	901475516	Пауер Комп
Сплачений	14.09.2023	1	840306	09	Шевченко_ДС Липківського_Оренда ДС		відшкодування витрат е/е рах.3876 від 31.08.2023	901488174	Пауер Комп
Сплачений	04.10.2023	1	840306	09	ДС Липківського_01-31.10_Шевченко		опл за експл посл рах.4172 від 01.10.2023	901502103	Пауер Комп
Сплачений	13.10.2023	1	840306	09	Шевченко_ком.послуги_09.23_Міст Липківського,4		опл за комп.витрат рах.4265 від 30.09.2023	901510615	Пауер Комп
Сплачений	07.11.2023	1	840306	09	ДС Липківського_01-30.11_Шевченко		опл за експл посл рах.4443 від 01.11.2023	901535935	Пауер Комп
Сплачений	14.11.2023	1	840306	09	Липківського_1а_01-30.10_Шевченко		опл за експл посл рах 4680 від 31.10.2023	901546139	Пауер Комп
Сплачений	07.12.2023	1	840306	09	Експл.платіж Липківського_01-31.12_Шевченко		опл рах.5023 від 01 грудня 2023 р.	901565242	Пауер Комп
Сплачений	15.12.2023	1	840306	09	ДС Липківського_01-30.11_Шевченко		оплата за суб.оренду рах.5195 від 30.11.2023	901580536	Пауер Комп
Сплачений	14.08.2023	1	840305	09	Шевченко_ДС Липківського_Оренда ДС		відшкодування витрат е/е рах.3652 від 31.07.23	901459210	Пауер Комп
Сплачений	14.08.2023	1	840301	09	Шевченко_ДС Липківського_Оренда ДС		відшкодування витрат водовід рах.3652 від 31.07.23	901459210	Пауер Комп

Рисунок 2.1 – Використання системи «SAP» у ТОВ «Сільпо-Фуд»

В контексті фінансової звітності, як продовження бухгалтерського обліку, варто зазначити наступне: враховуючи динамічні зміни законодавства перед початком складання фінансової звітності відповідальна особа має отримати останню інформацію щодо законодавчих змін, у тому числі в НП(С)БО чи МСФЗ.

Наступним кроком може бути проведення інвентаризації оборотних активів, зокрема запасів. В певних ситуаціях інвентаризація є обов'язковою (згідно вимог законодавства), в інших випадках – добровільною, тобто за рішенням підприємства.

Узгодження доходів і витрат, переоцінка основних засобів, визначення амортизації основних засобів, нематеріальних активів – етап, що передує безпосередньому заповненню форм фінансової звітності [28, с. 79].

Заповнення релевантних форм звітності та її подача відповідальним органам завершує процес бухгалтерського обліку в певному звітному періоді.

Враховуючи зазначене, базою для ведення бухгалтерського обліку є визначення форми в якій буде організовано бухгалтерський облік (самостійно, із створенням спеціалізованого відділу чи із залученням зовнішніх спеціалістів) та

створення і затвердження облікової політики, передбачивши в ній основні принципи і методику бухгалтерського обліку.

2.2 Процес та методика прийняття управлінських рішень

Основним завданням будь-якого комерційного підприємства є отримання прибутку. Важко уявити досягнення цієї мети без правильних управлінських рішень, що приймаються кваліфікованим персоналом. Планування, реалізація та контроль кожної господарської операції мають бути здійснені управлінським персоналом.

Існує багато різних визначень поняття «управлінське рішення». Так, відповідно до Ю.Є. Петруня управлінські рішення – квінтесенція управлінської роботи. Діяльність менеджера – постійне продукування управлінських рішень [41, с. 3].

Г. Осовська дає визначення, відповідно до якого управлінське рішення – це сукупний результат творчого процесу (суб'єкта управління) та дій колективу (об'єкта управління) для вирішення конкретної ситуації, що виникла у зв'язку із функціонуванням системи [32, с.13].

Загалом управлінське рішення можна характеризувати як визначену позицію відповідальної особи (зазвичай, керівника) на підприємстві, що покликана спровокувати подальші дії працівників підприємства з метою досягнення визначених цілей та мети діяльності суб'єкта господарювання.

В залежності від розміру управлінські рішення поділяють на стратегічні, тактичні та поточні.

Найбільш глобальними є стратегічні цілі. Вони визначають концепцію діяльності підприємства і напрями його розвитку в довгостроковій перспективі. Базою для прийняття таких рішень є ґрунтовний аналіз ринку, в якому функціонує

підприємство, визначення потреб ключових споживачів та інвесторів (акціонерів), затвердження соціальної місії підприємства. Прийняття стратегічних рішень вимагає ґрунтовного розуміння процесів бізнесу, потенційних недоліків (слабких сторін), вирішення яких дасть змогу суб'єкту господарювання розвиватися активніше та отримувати більші прибутки.

На відміну від стратегічних рішень, поточні приймаються на щоденній основі, адже стосуються безпосередньо операційної діяльності компанії. Поточні рішення мають прямий зв'язок зі стратегічними, адже вони покликані вирішувати технічні та операційні задачі з метою досягнення глобальних завдань бізнесу. Відповідно до практики, відповідальність за поточні рішення переважно падає на менеджерів середньої ланки (начальників відділів, наприклад), адже вони потребують розуміння окремих процесів в компанії. До таких рішень можуть належати, наприклад, придбання канцелярії, вирішення спірних ситуацій з окремими постачальниками, участь в заходах тощо.

Тактичні управлінські рішення – це золота середина між поточними та стратегічними управлінськими рішеннями. Вони приймаються в середньостроковій перспективі, адже включають в себе питання та задачі, що будуть релевантні підприємству в найближчому майбутньому. До таких рішень можуть відноситись, наприклад, проведення закупівлі певної кількості матеріалів для виробництва, організація тендера на пошук постачальника для виконання визначених завдань, рішення щодо залучення кредитних коштів для збільшення кількості обігових коштів тощо [48, с. 102].

Іншою класифікацією є поділ управлінських рішень в залежності від рівня, на якому вони приймаються. Виділяють управлінські рішення:

- на рівні об'єднання
- на рівні підприємства
- на рівні підрозділу

Дана класифікація достатньо проста. За наявності об'єднання, стратегічні рішення приймаються на цьому рівні. Однак, досить багато підприємств не входять до так званих груп компанії, холдингів тощо, тому стратегічні рішення приймаються на рівні підприємства. Що ж до тактичних та поточних управлінських рішень, то такі переважно приймаються на рівні підрозділу (відділу), адже саме ці структурні одиниці відповідають за операційні задачі на підприємстві [54, с. 67].

Ще однією класифікацією управлінських рішень – людський фактор. Залежно від нього, виділяють емоційні (імпульсивні) рішення, зважені рішення, ризикові, обережні або інертні. Особливо важливо, щоб стратегічні рішення приймалися кваліфікованими людьми та зважено.

Загалом, для прийняття раціонального та ефективного управлінського рішення обов'язковими є елементи, що мають враховуватись, зокрема:

- цілі та мета діяльності суб'єкта господарювання;
- чинне законодавство в межах якого функціонує бізнес;
- інформаційна складова (дані, доступні для прийняття рішення);
- особливості організаційної структури компанії та наявні активи;
- часові межі доступні для ухвалення управлінського рішення;
- методична складова щодо розробки та реалізації управлінського рішення;
- наявність можливості оцінки прийнятого управлінського рішення [53, с. 70].

Виділяють три основних етапи імплементації управлінського рішення: планування, затвердження та реалізація.

Найбільш затратним з точки зору часу та інформаційної потреби є етап планування. На ньому відбувається акумуляція та аналіз наявної та потрібної для прийняття управлінського рішення.

На наступному кроці, етапі затвердження, відбувається розробка декількох альтернативних рішень, які дозволять досягнути поставлені цілі, та проводиться оцінка їх прийнятності.

На етапі прийняття, що є частиною етапу затвердження, відбувається безпосереднє прийняття управлінського рішення та його імплементація в робочий процес підприємства. На цьому етапі досить важливо, щоб особи, що приймають рішення володіли повною інформацією про бізнес, ринок, особливості виробництва, економічну та політичну ситуації, а також могли критично оцінити альтернативні управлінські рішення. Для останнього необхідно акумулювати всю доступну інформацію від підрозділів підприємства, розуміти мету, бюджет та цілі підприємства. Не останнім є і розуміння можливостей осіб, що будуть виконувати потенційне управлінське рішення.

Останній етап – етап реалізації, на якому відбувається здійснення прийнятого управлінського рішення. Для нього важливо розуміти часові рамки імплементації, кінцевий очікуваний результат, наявні активи, інструктаж виконавчого персоналу, призначення відповідальних за контроль осіб [59, с.144].

Методику прийняття управлінського рішення можна викласти в чотирьох етапах (рис.2.2).

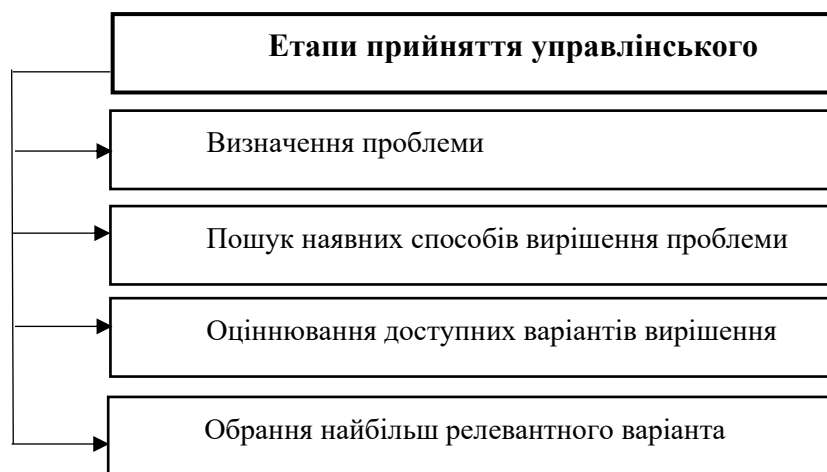


Рисунок 2.2- Етапи прийняття управлінських рішень

Джерело: згруповано за інформацією [20, с. 124]

Перший етап – визначення проблеми, тобто її ґрунтовний аналіз. На ньому досліджується підстави виникнення, її потенційні наслідки та те, на які сектори підприємства вона вплине.

Другий етап – пошук наявних способів вирішення проблеми, тобто пошук ресурсів, як фінансових, так людських.

Третій етап – оцінювання доступних варіантів вирішення проблеми, що виникла, на базі цілей та основної мети підприємства.

Четвертий і завершальний етап – це обрання найбільш релевантного варіанта вирішення проблеми. На цьому етапі потребується залучення максимально досвідчених, проінформованих та здатних критично оцінювати представників підприємства [20, с. 124].

Багато аналітиків в процесі визначення проблеми застосовують методи економічного аналізу, зокрема:

- метод абсолютних та відносних величин – дає можливість провести оцінку динаміки певного явища;
- метод середніх величин – дозволяє оцінити ряд однакових явищ (процесів) як цілісну структуру;
- метод порівняння – спрямований на порівняння характеристик тих чи інших явищ між собою;
- метод групування – дозволяє отримати інформацію про зв'язки певних процесів;
- індексний метод – дає можливість проаналізувати певні показники підприємства [30, с.15].

Саме індексний метод найбільше підходить для аналізу фінансової звітності підприємства, адже він дозволяє проаналізувати рентабельність підприємства, його ліквідність тощо.

Даний метод тісно пов'язаний з елімінуванням, тобто усуненням впливу всіх, крім одного, факторів на величину результативного показника. Наука виділяє чотири види зв'язку показника та фактора впливу:

- адаптивна – сума двох факторів;
- мультиплікативна – добуток двох факторів;
- кратна – частка від ділення факторів;
- змішана – поєднання вищезгаданих видів.

Виділяють чотири методи елімінування: спосіб ланцюгових підстановок, спосіб абсолютних різниць, спосіб відносних різниць, інтегральний спосіб (рис. 2.3).



Рисунок 2.3 - Методи елімінування

Джерело: згруповано за інформацією [31, с.206]

Метод ланцюгових підстановок полягає у визначенні впливу окремих факторів на зміну величини результативного показника за допомогою поступової заміни базисної величини кожного фактору у факторній моделі на його фактичне значення. Такий метод переважно використовується при адаптивному та мультиплікативному зв'язках.

Метод абсолютних різниць – технічне спрощення методу ланцюгових підстановок. Однак, такий метод може застосовуватись виключно для дослідження моделей, що мають мультиплікативні зв'язки. Цей метод застосовний при наявності абсолютних різниць між показниками аналізованих факторів та висвітлює заміну величини базового фактору алгебраїчною величиною відхилення звітного показника від базового.

Метод відносних різниць, аналогічно до попереднього методу використовується тільки у моделях із мультиплікативним зв'язком і дозволяє провести розрахунок впливу факторів на показник виходячи з величини приросту таких факторів.

Інтегральний (індесний) метод релевантний для дослідження економічних процесів, що сформовані під впливом ряду динамічних (схильних до змін) факторів.

Не останнім елементом ухвалення управлінських рішень є аналіз точки беззбитковості. Сутність аналізу полягає в пошуку величин показників у комплексі з певними умовами за яких підприємство не отримає ні прибутку, ні збитку. Аналіз точки беззбитковості часто використовується при ухваленні стратегічних рішень на базі фінансових показників діяльності суб'єкта господарювання [49, с.301].

Ще одним різновидом методів, які використовуються для прийняття рішень, є прогнозний метод. В основу даного методу лягає використання інформації про потреби споживачів, наявні ресурси, ринкову ситуацію для планування та бюджетування і визначення цілей підприємства при тому чи іншому сценарію. Зазвичай розглядають песимістичний, реалістичний та оптимістичний сценарії [52, с. 286].

В процесі пошуку управлінського рішення на підприємствах досить часто використовуються ще інші методи, наприклад, метод «brain storm», метод ключових запитань тощо. Всі ці методи покликані сформулювати якомога більше варіантів вирішення поставленої задачі.

Отримавши ряд варіантів управлінського рішення, відповідальні особи переходять до етапу оцінювання альтернатив та вибору кращої з них. Критерії оцінювання можуть відрізнятися, але переважно це:

- імовірність досягнення позитивного результату;
- час досягання результату;
- потенційні ризики, наслідки тощо.

На основі критеріїв робить оцінка та відсіюються менш прийнятні альтернативи.

Керівники з достатнім досвідом ухвалюють рішення на основі своїх знань, розумінь, знайомих способів та історичного досвіду. Однак, досить часто проблемне питання може бути для таких людей новим, тому вони приймають рішення за однією з моделей прийняття управлінських рішень.

Враховуючи умови невизначеності, складості прогнозування та інших нестабільних аспектів, застосовується одна з наступних моделей: фізична, аналогова чи математична.

Фізична модель ґрунтується на тому, що у осіб, які приймають рішення, є можливість фізично уявити результат рішення. Так, наприклад, рішення щодо придбання активів, дизайну майбутнього продукту, тобто такі речі, моделі яких можна зобразити візуально, приймаються за допомогою фізичної моделі.

Аналогова модель передбачає прийняття рішення на основі використання історичного успішного досвіду підприємства або ж на базі досвіду інших суб'єктів господарювання. Основною перевагою моделі є можливість оцінки результатів уже існуючого рішення, а також аналіз його успіхів та невдач. Крім того, дана модель дозволяє досить швидко прийняти рішення. Водночас, варто пам'ятати, що відсоток співпадіння поточної ситуації та умов з історичними або аналогічними може бути незначним, а отже потрібно провести коригування перед прийняттям управлінського рішення.

Математична модель базується на розрахунках та прогнозі очікуваних результатів прийняття та реалізації визначеного управлінського рішення. Використання такої моделі дозволяє оцінити наслідки, слабкі сторони, потреби в ресурсах у кількісних вимірниках [57, с. 336].

Не залежно від виду моделі формується вона як процес, тобто передбачає певні стадії формування моделі (рис. 2.3).

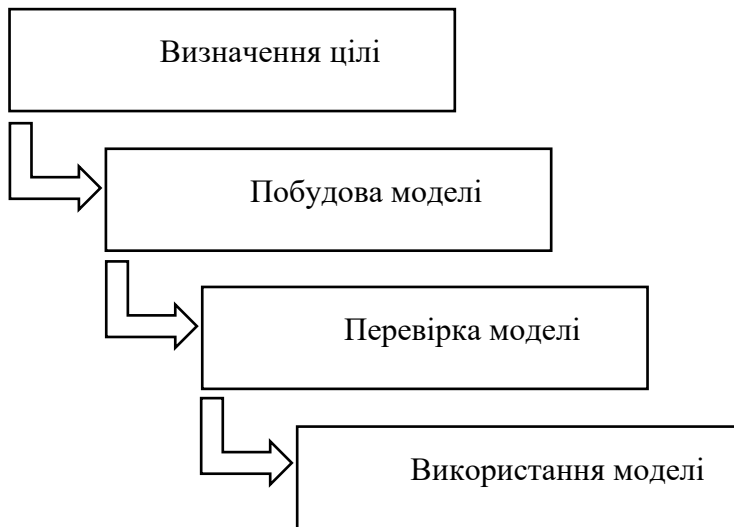


Рисунок 2.3 - Процес формування моделі управлінського рішення

Джерело: згруповано за інформацією [10, с.206]

Етап визначення цілі передбачає аналіз проблеми, яку потрібно вирішити тією чи іншою моделлю.

Етап побудови моделі потребує оцінки та ретельної перевірки базової інформації, яка використовується для побудови моделі. Некоректні вихідні дані ведуть до викривлення отриманих результатів, а отже модель або не призведе до досягнення цілей, або потребуватиме витрат часу та ресурсів на її вдосконалення.

Етап перевірки моделі зводиться до оцінки імовірності її успішного спрацювання в реальних ринкових умовах. Перевіряється чи усі внутрішні й зовнішні цінники були враховані, зокрема поточна ситуація на ринку, економічні та політичні ризики, зміна поведінки споживача, законодавчі зміни, форс-мажорні обставини тощо.

ТОВ «Сільпо-Фуд» в своїй господарській діяльності застосовує різноманітні моделі та способи прийняття управлінських рішень, вибір яких залежить від складності та унікальності проблеми. На рівні керівників відділів досить часто проходить обговорення пошуку альтернатив в форматі «brain storm» при прийнятті стратегічних та тактичних рішень, а при прийнятті оперативних рішень

відповідальні особи дослуховуються до ідей підлеглих, адже керівництво цінує думку кожного із учасників обговорення.

Таким чином, управлінське рішення виступає основним механізмом впровадження будь-яких змін на підприємстві. Такі рішення мають ухвалюватись послідовно, бути підкріпленими відповідною, точною та повною інформацією, бути якісно перевірені та оцінені.

2.3 Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку у системі управління підприємством

Розібравшись із сутністю управлінських рішень та методики їх прийняття, стає очевидним, що базою для ухвалення таких рішень є інформація з бухгалтерського обліку.

Не зважаючи на високий показник ефективності менеджменту ТОВ «Сільпо-Фуд», завжди є аспекти, які потребують удосконалення, зокрема й в бухгалтерському обліку.

В умовах постійнодіючої господарської діяльності управлінці різних ланок стикаються з постійною потребою у прийнятті управлінських рішень, як довгострокових, так і поточних (короткострокових). Останні, враховуючи особливості бізнесу, потребують даних про об'єми виговлення продукції та її собівартість, інформацію про закуплені товари, бюджети на промокампанії та інше. До того ж, інформація потрібна в розрізі кожного окремого продукту, статті витрат тощо.

Бухгалтерський облік у процесі отримання продукції (постачання) повинен надавати управлінцям інформацію про основних постачальників та кредиторів

компанії, строки розрахунків з ними, рівень надходження запасів, товарів та послуг, первинні документи, пов'язані з ними.

На етапі реалізації продукції бухгалтерський облік повинен надавати інформацію про об'єми продажів у тому числі показники відхилення реальних продажів від планових, про основних споживачів (оптові закупівлі), ціну продажів, дату та час виготовлення продукції та терміни її кінцевого споживання (за наявності), строки погашення дебіторської заборгованості тощо.

У секторі розрахунку з оплати праці виникає потреба в інформації щодо табелів працівників (відпрацьований час, перебування у відпустці, відрядженні, лікарняному тощо), наявності заборгованості за попередній період, сум до сплати в поточному періоді та інші складові [55, с. 341].

Крім зазначеного, управлінцям важливо розуміти стан розрахунку по банківським кредитним зобов'язанням, кредиторській заборгованості перед постачальниками [43, с. 72].

Таким чином, бухгалтерський облік надає широкий спектр даних для різних рівнів управлінців, в залежності від їхніх потреб.

Варто звернути увагу на функції бухгалтерського обліку, зокрема на аналітичну та контрольну.

Аналітична функція полягає в тому, що бухгалтерський облік містить не тільки цифрові дані про ту чи іншу господарську операцію, а й деталізовану інформацію про кожну окремо вибрану угоду, постачальника, працівників, кредитора тощо.

Виокремлюють два типи інформації в парадигмі прийняття управлінських рішень – фінансова та управлінська. На основі першої відбувається аналіз та прийняття рішень щодо мети ведення господарської діяльності та очікуваних результатів. На основі другої приймаються рішення для розв'язання задач та проблем, які з'являються на шляху до визначених цілей компанії.

Професійно та коректно організований бухгалтерський облік в компанії надасть змогу отримати точні, релевантні та достовірні дані всім зацікавленим користувачам. Як вже зазначалось, коректність ведення бухгалтерського обліку на підприємстві визначається рівнем його організації. В сучасному світі підприємствам доступне різноманітне програмне забезпечення для ведення обліку. Використання ТОВ «Сільпо-Фуд» системи SAP дозволяє бухгалтерам підприємства отримати бухгалтерську інформацію в тому вигляді, в якому їм потрібно і зручніше. Більш того, дане програмне забезпечення дає змогу здійснювати внутрішній контроль системи обліку та спрощує його ведення. На ТОВ «Сільпо-Фуд» доступ до SAP мають як бухгалтери, так і ключовий управлінський персонал підприємства, що сприяє швидкому наданню даних особам, що приймають поточні, тактичні та стратегічні рішення.

Будь-яке підприємство потребує повну та достовірну інформацію, виключаючи можливі помилки, а отже регулярна звірка даних бухгалтерського обліку, перевірка первісних документів є обов'язковим процесом.

Для мінімізації некоректної інформації в наш час на підприємстві дуже важливо правильно налаштувати програмне забезпечення, яке використовується для ведення бухгалтерського обліку. Основний доступ до нього на ТОВ «Сільпо-Фуд» має головний бухгалтер, а також у певних секторах мають доступи відповідні бухгалтери. Водночас, менеджери та інший управлінський персонал має доступ виключно до перегляду даних, щоб унеможливити коригування інформації, викликане власними інтересами або помилками через людський фактор.

В таблиці 2.1 наведена класифікація інформації в системі управління підприємством.

Таблиця 2.1 - Класифікація інформації в системі управління підприємством

Категорія	Опис
1	2
Форма відображення	візуальна, аудіо-інформація, аудіовізуальна

Продовження таблиці 2.1

1	2
Форма подання	цифрова, буквенна, кодована інформація
Порядок виникнення	первинна та похідна інформація
Напрямок руху	вхідна та вихідна інформація
Характер носіїв	документована і недокументована інформація
Призначення	розпорядча, звітна та додатково-нормативна інформація
Спосіб обробки	піддається механізованій обробці і не піддається механізованій обробці
Стабільність	умовно-перемінна і перемінна інформація
Функція	розпорядча, зворотного зв'язку, інформаційна, запам'ятовуюча тощо

Джерело: згруповано за інформацією [51, с.158-162]

Бухгалтерський облік надає системі управління підприємства інформацію, що містить сукупність цифр, фактів, відомостей, які виникли в наслідок діяльності суб'єкта господарювання. Умовно її поділяють на:

- Облікову – дані про господарські операції на підприємстві;
- Планову – бюджет підприємства та очікувані результати;
- Нормативну – облікова політика підприємства, накази, політики;
- Аналітичну – описові дані про процеси підприємства.

Контрольна функція бухгалтерського обліку полягає в тому, що він дозволяє перевірити точність кожного процесу підприємства. Так, бухгалтер ТОВ «Сільпо-Фуд» перед тим як здійснювати господарське проведення будь-якої операції проводить перевірку відповідності сум з первинними документами. Більш того, бухгалтерський облік підлягає періодичній внутрішній перевірці, може бути проаудійований суб'єктами аудиторської діяльності (на замовлення або в рамках державної перевірки) та податковим органом. Отже, бухгалтерський облік гарантує

прозорість, правильність та точність інформації, яка представлена у регістрах обліку, а відповідно й звітності підприємства.

Бухгалтерський облік ведеться з перших днів функціонування підприємства та покликаний надати доступ управлінському персоналу до інформації для прийняття будь-яких управлінських рішень. Однак, далеко не завжди цілі підприємства, задля яких приймаються управлінські рішення, можуть бути досягнуті через ряд факторів, які криються в специфіці процесу організації обліку на підприємстві.

Для зменшення імовірності негативних сценаріїв від неправильно прийнятих управлінських рішень ТОВ «Сільпо-Фуд» потрібно удосконалювати процеси бухгалтерського обліку на підприємстві. Враховуючи велику кількість різноманітних активів на підприємстві, шляхів для удосконалення є досить багато, але варто сконцентрувати увагу на основних засобах, виробничих запасах, готовій продукції (товарах), дебіторській заборгованості, кредиторській заборгованості, власному капіталі та доходах і витратах.

Шляхом удосконалення обліку основних засобів може стати повна автоматизація їх обліку. Це потрібно у зв'язку з необхідністю своєчасного отримання відомостей про рух основних засобів, коректного та вчасного розрахунку сум амортизації тощо. Удосконалення обліку може бути здійснене шляхом:

- запровадження додаткових факторів (показників) у первинні документи;
- вибору найбільш релевантного методу нарахування амортизації;
- впровадження відповідальності за неякісне ведення обліку основних засобів;
- розробка плану рахунків, який би максимально підходив для основних засобі підприємства;

Шляхи підвищення якості обліку виробничих запасів можуть бути наступними:

- покращення системи автоматизації обліку виробничих запасів, яка спростить надання інформації щодо надходження, наявності, переміщення та вибуття запасів;

- удосконалення процесу інвентаризації запасів, наприклад за рахунок розроблення інструкцій, деталізації номенклатури запасів, встановлення періодичності проведення інвентаризації;

- вибір найбільш релевантного методу оцінки виробничих запасів.

Удосконалення системи обліку готової продукції (запасів) може бути досягнення шляхом:

- створення системи калькулювання собівартості продукції на основі витрат на її виробництво;

- покращення системи складського обліку та контролю;
- підвищення рівня автоматизації обліку даного сектору;
- контрольні заходи перевірки щодо якості продукції;
- періодичні аудити продукції [56, с. 218].

Покращення ведення обліку дебіторської заборгованості може бути реалізовано за рахунок:

- регулярного контролю рівня дебіторської заборгованості;
- розподілу дебіторської заборгованості за видами;
- періодичного аналізу ключових дебіторів та важливих покупців;
- створення критеріїв для визначення ризикованих (ненадійних) контрагентів;

- визначення активів, що можуть стати причиною виникнення заборгованості [26, с.698].

Аналогічні дії можна застосувати і для кредиторської заборгованості.

Для удосконалення обліку власного капіталу підприємства можна запровадити окремі форми внутрішньої звітності, які надавали б вичерпну

інформацію для його контролю та аналізу. Такими звітами, наприклад, можуть бути «звіт про зміну додаткового капіталу» та «звіт про проведення переоцінки основних засобів».

Удосконалення обліку доходів та витрат можна звести до наступного:

- запровадження застосування програмного забезпечення, як б унеможливило викривлення даних про доходи і витрати;
- регулярна перевірка відповідності бухгалтерських даних щодо доходів та витрат первинним документам та очікуваним цілям господарської діяльності [33, с.42].

Таким чином, не зважаючи на високий рівень якості ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Сільпо-Фуд», сучасні тенденції та постійний розвиток технологій і законодавства потребують своєчасної та повної реакції, що полягає в удосконаленні процесів ведення бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 3

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Організація підготовки фінансової звітності підприємства

Бухгалтерський облік містить у собі різноманітні дані щодо усіх процесів діяльності компанії. Враховуючи масивність інформації, виникає потреба у трансформації її у зручний та зрозумілий вигляд, доступний всім зацікавленим стейкхолдерам, особливо зовнішнім. Рішенням, яке забезпечує цю потребу є фінансова звітність підприємства.

Якщо бухгалтерський облік є базою інформації про підприємство, то фінансова звітність може характеризуватись як ключове джерело узагальненої інформації щодо господарської діяльності підприємства. Аналізуючи фінансову звітність, можна зрозуміти сутність підприємства, зокрема напрям його основної діяльності, зміни, що відбулись в поточному періоді тощо.

Варто зазначити, що всі стратегічні рішення приймають на основі аналізу фінансової звітності. Як внутрішні, так і зовнішні користувачі мають змогу отримати інформацію про фінансові результати компанії, проаналізувати рівень доходів та витрат, визначити рівень відповідності поточних (фактичних) результатів плановим, з'ясувати основні джерела надходження та витрачання коштів, зробити аналіз ризиків підприємства [44, с. 198].

Бондар М.І., Верига Ю.А., Орищенко М.М., Прохар Н.В. та Лежненко Л.І. в своєму дослідженні виділяють такі етапи підготовки, складання та подання фінансової звітності:

- вивчення змін і доповнень до законів і нормативно-правових актів;

- організація і проведення річної інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків, резервів та забезпечень;
- перевірка і уточнення показників періодичної і річної звітності;
- проведення переоцінки необоротних і оборотних активів;
- узгодження доходів і витрат, що відносяться до звітного періоду;
- завершення записів у Головній книзі і узгодження даних аналітичного і синтетичного обліку;
- складання форм державної фінансової та іншої звітності;
- взаємоузгодженість показників фінансової звітності;
- розгляд і затвердження фінансової звітності;
- подання фінансової звітності [16, с.71];

Проаналізувавши порядок підготовки, складання та подання фінансової звітності на ТОВ «Сільпо-Фуд» видно, що компанія проводить всі з 11 запропонованих науковцями етапи.

Головний бухгалтер підприємства на щоденній основі, а особливо перед початком підготовки фінансової звітності, проводить аналіз змін до законодавства, зокрема до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (зі змінами та доповненнями), постанов Кабінету Міністрів України щодо бухгалтерського обліку та звітності, НП(С)БО та МСФЗ (МСБО).

Після оновлення законодавчої бази щодо подання звітності, головний бухгалтер видає наказ про проведення річної інвентаризації. На підприємстві є постійнодіюча інвентаризаційна комісія, яка складається з трьох осіб-представників: один з робітничого персоналу (наприклад, працівник магазину або виробництва), один з відділу бухгалтерії, один з менеджменту. Така комісія змінюється в залежності від об'єкту інвентаризації, щоб підтримувати максимально високу якість процесу.

Відповідно до внутрішніх документів, сформованих на нормативно-правових актах діючого законодавства, і наказу на проведення інвентаризації, процес інвентаризації на підприємстві триває з 1 листопада по 30 грудня звітного року.

Проводиться перевірка таких об'єктів:

- розрахунки з покупцями та постачальниками;
- розрахунки з бюджетом;
- інші розрахунки;
- резерви;
- матеріальні цінності;
- грошові кошти.

Зазвичай, інвентаризацію починають робити саме з перевірки матеріальних цінностей, однак управлінським рішенням на ТОВ «Сільпо-Фуд» було вирішено, що на підприємстві в першу чергу має перевірятися стан розрахунків. Аргументацією для цього стало те, що за умови відсутності помилок у правильності ведення бухгалтерського обліку даних категорій, імовірність неврахування будь-яких матеріальних цінностей близька до нуля.

Перевірка розрахунків з покупцями та постачальниками відбувається щомісячно шляхом обміну між підприємством та контрагентами так званими актами звірки, що підтверджують відсутність або наявність заборгованості. Відповідно на момент річної інвентаризації відбувається перевірка наявності цих актів звірки і, за потреби, надсилається запит контрагентам для їх надання.

Аналіз розрахунків з бюджетом здійснюється через подання запиту до Державної податкової служби через електронний кабінет платника податків. Отриманий звіт в цьому кабінеті і є підтвердженням відсутності або наявності заборгованості підприємства перед державою.

Перевірка інших розрахунків, зокрема авансів, кредитів та оплати праці відбувається на ТОВ «Сільпо-Фуд» таким чином:

- за авансами та по кредитах – акти звірки;
- оплаті праці – аналіз резерву відпусток.

ТОВ «Сільпо-Фуд» в своїй обліковій політиці передбачило створення різних видів резервів:

- резерв на знецінення;
- резерв під очікувані кредитні збитки;
- резерв сумнівних боргів;
- резерв на невизнані податкові активи;
- резерв переоцінки;
- резерв відпусток тощо.

Окремо варто зупинитись на резерві відпусток та резерві сумнівних боргів. Перевірка резерву відпусток зводиться до залишків днів і сум невикористаних відпусток. Перевірка резерву сумнівних боргів на підприємстві проводиться за двома критеріями:

- аналіз платоспроможності окремого дебітора (перевірка його доброчесності, заборгованості перед бюджетом, судової історії);
- коефіцієнтний метод (відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»).

Інвентаризація матеріальних цінностей на ТОВ «Сільпо-Фуд» проводиться в розрізі основних засобів, нематеріальних активів, незавершених капітальних інвестицій та запасів. Аналіз зводиться до:

- визначення фактичної наявності основних засобів, нематеріальних активів, запасів тощо;
- перевірка правильності їх класифікації.

Інвентаризація грошових коштів зводиться до аналізу банківської інформації щодо стану рахунків підприємства.

За результатами інвентаризації та на основі цілей підприємства відбувається переоцінка активів. Підстави для переоцінки можуть бути різні, зокрема оцінка будь-якого активу підприємством як такого, що може бути переоціненим у зв'язку зі зміною зовнішніх факторів.

На базі результатів описаних вище процесів, бухгалтерія проводить перевірку та уточнення показників річної фінансової звітності.

Наступним етапом є узгодження доходів і витрат, що відносяться до звітного періоду. Так, головний бухгалтер перевіряє рахунки доходів та витрат, результати інвентаризації та, застосовуючи власний професійний досвід, визначає які витрати і доходи належать до даного звітного періоду, а які мають класифікуватися як такі, що відносяться до майбутніх періодів.

Після узгодження доходів та витрат відбувається завершення записів у Головній книзі, узгодження даних аналітичного та синтетичного обліку. Це потрібно для мінімізації виникнення помилок та викривлень у фінансовій звітності.

По завершенню всіх цих етапів, головний бухгалтер ТОВ «Сільпо-Фуд» переходить до складання форм фінансової звітності. При їх заповненні особливо важливо звертати увагу на узгодженість їх показників, адже всі чотири форми фінансової звітності пов'язані між собою.

Передостаннім етапом є розгляд та затвердження фінансової звітності. Головний бухгалтер подає на розгляд управлінському персоналу, зокрема фінансовому та генеральному директорам, проект фінансової звітності.

Варто зазначити, що фінансова звітність ТОВ «Сільпо-Фуд» підлягає аудиту, відповідно до статті 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Таким чином, аудитори, перед публікацією звітності, проводять її аналіз та повідомляють управлінський персонал про виявлені недоліки (у разі наявності).

Після затвердження показників фінансової звітності, ТОВ «Сільпо-Фуд» публікує свою звітність разом зі звітом незалежного аудитора та надсилає органам статистики.

3.2 Аналіз фінансової звітності підприємства

Роль фінансової звітності у системі управління підприємством не можна розглядати без фінансового аналізу звітності.

Аналіз фінансової звітності являє собою сукупність методів, що дають змогу провести аналіз стану та потенціалу підприємства на основі його фінансових показників. Виділяють такі методи:

- читання звітності;
- трендовий аналіз;
- вертикальний аналіз;
- горизонтальний аналіз;
- коефіцієнтний аналіз.

Перший метод – метод читання звітності зводиться до аналізу різниць, порівняння звітного і попереднього періоду в контексті статей звітності. Зазвичай даний метод використовується для дослідження Балансу (Звіту про фінансовий стан підприємства). Він дозволяє проаналізувати зміну в активах та пасивах підприємства. Більш того, при аналізі звітності даним методом можна визначити як змінилися статті доходів і витрат. Таким чином, метод дозволяє зрозуміти що саме призвело до змін фінансового результату компанії.

Трендовий аналіз застосовується раз на кілька років, адже він спрямований на оцінювання динаміки підприємства протягом певного проміжку часу. Цей метод застосовується при прийнятті стратегічних рішень, коригуванні цілей підприємства, оскільки цей метод дозволяє оцінити активність розвитку компанії, зростання обсягів виробництва та реалізації, оцінка потенційної подальшої діяльності підприємства тощо.

До вертикального та горизонтального аналізів звертаються при плануванні діяльності підприємства на наступний рік, адже ці методи аналізу дозволяють детально дослідити показники фінансової звітності, виявити сильні та слабкі місця суб'єкта господарювання. Горизонтальний аналіз передбачає визначення абсолютних і відносних змін у розрізі статей звітності. Вертикальний аналіз дозволяє оцінити внутрішню структуру фінансової звітності. Для аналізу беруться цілі розділи фінансової звітності та окремі їх частини.

Завершальний, але не менш важливий метод – метод коефіцієнтного аналізу, характеризується здійсненням розрахунку ряду коефіцієнтів на основі даних фінансової звітності. Підприємства, особливо міжнародні, досить часто включають до своєї звітності уже готовий розрахунок коефіцієнтів, адже інвестори та кредитори компанії, як поточні, так і потенційні, використовують їх для прийняття рішень щодо інвестування в підприємство. Метод частіше застосовується для аналізу Звіту про фінансовий стан та Звіту про фінансові результати.

Виділяють такі види коефіцієнтного аналізу:

- коефіцієнти ліквідності;
- коефіцієнти структури капіталу;
- коефіцієнти оборотності активів;
- коефіцієнти прибутковості;
- коефіцієнти ринкової вартості акцій.

До коефіцієнтів ліквідності відносять:

- коефіцієнт поточної ліквідності – дорівнює відношенню поточних активів до поточних зобов'язань та показує достатність наявних поточних активів для погашення поточних зобов'язань (референтне значення – більше 1);

- коефіцієнт швидкої ліквідності – дорівнює різниці поточних активів, запасів і незавершеного виробництва щодо поточних зобов'язань і показує чи зможе підприємство погасити свої короткострокові зобов'язання у короткі терміни.

До коефіцієнтів структури капіталу відносяться:

- коефіцієнт відношення боргу до активів підприємства,
- коефіцієнт відношення боргу до власного капіталу;
- коефіцієнт покриття процентних платежів за зобов'язаннями прибутком.

Перші два коефіцієнти визначаються відношенням зобов'язань компанії до її активів або капіталу відповідно. Чим вищий коефіцієнт, тим більше підприємство залежить від своїх заборгованостей.

Коефіцієнт покриття – це відношення прибутку до суми відсотків за зобов'язаннями підприємства. Він характеризує достатність прибутку для погашення відсотків за борговими зобов'язаннями.

До коефіцієнтів оборотності активів належать: коефіцієнт оборотності запасів, оборотності поточних активів, окупності довгострокових активів, окупності всіх активів.

Коефіцієнт оборотності запасів грає важливу роль для підприємства, адже управлінський персонал зацікавлений в швидкій реалізації запасів. Розраховується як відношення суми доходу від реалізації готової продукції до запасів.

Коефіцієнт окупності довгострокових активів показує термін за який компанія зможе відшкодувати вкладені у довгострокові активи кошти.

Коефіцієнт окупності всіх активів визначається як відношення доходів від реалізації товарів до загальної суми активів.

Коефіцієнти прибутковості розподіляються наступним чином:

- коефіцієнт норми прибутку;
- коефіцієнт прибутковості активів;
- коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу.

Перший визначається як відношення чистого прибутку підприємства до доходу від реалізації товарів, послуг чи робіт та вказує скільки прибутку приносить продаж одного такого товару, роботи чи послуги.

Коефіцієнт прибутковості активів визначається як відношення чистого прибутку до загальної суми активів та визнає прибуток на одну грошову одиницю активів, відображаючи наскільки ефективно використання активів на підприємстві.

Коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу визначається як відношення чистого прибутку до суми власного капіталу підприємства та визначає, скільки грошових одиниць чистого прибутку створює кожна грошова одиниця власного капіталу.

До коефіцієнтів ринкової вартості акцій належать: коефіцієнт відношення ринкової ціни акції до прибутку від акції (відображає яку ціну має сплатити інвестор за прибуток від акції), коефіцієнт відношення ринкової ціни акції до балансової вартості однієї акції (відображає наскільки ринкова вартість акції перевищує її балансову вартість), а також коефіцієнт поточної прибутковості акції.

Таким чином, управлінський персонал використовує фінансовий аналіз для виявлення ключових факторів, які мають вплив на результат діяльності компанії та, відповідно, формування адекватної оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання, аналізу наявних та потенційних резервів, та ухвалення коректного управлінського рішення.

Фінансовий аналіз в контексті управління підприємства не раціонально розглядати окремо від виробничого аналізу, оскільки останній дає детальну інформацію щодо наявних запасів, обсягів постачань підприємства, витрат, собівартості тощо.

Агресія росії проти України має безпосередній вплив на будь-який бізнес в нашій державі. Саме тому оцінка ризиків підприємства є дуже актуальною.

Як правило, всі господарські операції можна поділити на визначені, невизначені та ризиковані. Ризик – це об'єктивна оцінка можливості та імовірності виникнення наслідків у майбутньому (позитивних чи негативних) як наслідок будь-якої поточної дії підприємства.

До основних ризиків, що можуть спіткати підприємство в сьгоднішніх реаліях належать:

- втрата активів внаслідок бойових дій;
- виникнення безнадійної дебіторської заборгованості;
- псування запасів;
- непогашення поточних чи довгострокових кредиторських зобов'язань підприємства.

підприємства.

Для визначення та мінімізації ризиків потрібна інформація, яку й забезпечує бухгалтерський облік.

Як правило, компанії відображають інформацію та оцінку потенційних ризиків у пояснювальній записці до річної звітності. Водночас, в окремих випадках можливе складання додаткових звітів з описом наявних або потенційних ризиків. В подальшому такі звіти можуть надаватися ключовим стейкхолдерам для підтримки рівня їх довіри до підприємства.

Ризики, що можуть виникнути на підприємстві, а також бухгалтерська інформація, потрібна для їх визначення, наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Види ризиків та бухгалтерська інформації

Вид ризику	Необхідна бухгалтерська інформація
1	2
Виробничий ризик	Кількість та суми бракованої продукції
	Кількість та суми виявленої недостачі під час проведення інвентаризації
	Суми та кількість незавершеного виробництва, нереалізованої готової продукції
Маркетинговий ризик	Кількість та суми реалізованої продукції
	Суми витрат на збут продукції
	Суми та види витрат, які спасані на собівартість продукції

Продовження таблиці 3.1

1	2
Логістичний ризик	Сума витрат на ремонт основних засобів
	Сума та кількість залишків продукції на складі
	Сума невиконаних фінансових зобов'язань
Кредитний ризик	Суми простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості
	Інформація щодо неплатоспроможних контрагентів
Податковий ризик	Інформація щодо податкові пільги підприємства
	Податкові ставки залежно від виду підприємства
	Результати проходження податкових перевірок

Джерело: побудовано автором на основі джерела [57, с. 226]

В своїй звітності підприємства надають інформацію про різноманітні ризики, у тому числі про валютний, ринковий, фінансовий, відсотковий, операційний, юридичний, податковий, товарний тощо. Поява цих ризиків зумовлена різноманітними факторами такими, як зовнішні, так і внутрішні. До останніх в нашій ситуації належать воєнний вплив, політична ситуація, економічна ситуація, соціальна тощо, а до внутрішніх – особливості діяльності підприємства, помилки в обліковій політиці тощо.

Отже, бухгалтерський облік надає користувачам всю необхідну інформацію про процеси підприємства, а фінансова звітність узагальнює її. Подальше розуміння фінансової звітності ТОВ «Сільпо-Фуд» потребує проведення фінансового аналізу з метою визначення основних ризиків та напрямі вдосконалення підприємства.

ТОВ «Сільпо-Фуд» утворене у 2016 році. Контроль на підприємством здійснює ПАТ «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд «Рітейл Капітал» (далі - ПАТ «Рітейл Капітал»), яка знаходиться у власності ТОВ «Фоззі Груп» («Кінцеве материнське підприємство»). Кінцевою контролюючою стороною є Костельман Володимир Михайлович, який володіє 51% корпоративних прав ТОВ «Фоззі Груп».

Основним напрямком діяльності ТОВ «Сільпо-Фуд» є оптова та роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

Торгівельна мережа «Сільпо» одна з найбільших національних мереж продовольчих супермаркетів. Станом на 31 грудня 2023 року загальна кількість торгівельних об'єктів складає 316 супермаркетів (2022: 305 супермаркетів) у 79 містах України (2022: 71 містах України), у тому числі 4 делікатес-маркети «LE SILPO» з преміальним асортиментом продуктів харчування та непродовольчих товарів та на території супермаркетів є 23 окремо виділені e-commerce торгові об'єкти DARKSTORE (1 DARKKITCHEN). Крім того Товариство має в своїй структурі об'єкти логістики (автопарк, СТО, склади розподільчих центрів класу А), а також ресторан «Positano» та Сільпо Restro – фудкорти у торгових мережах. Стратегічними напрямками компанії є власний імпорт, а також розвиток власних торгівельних марок.

Середня кількість працівників підприємства в 2023 році складала 29 514 співробітників (в 2022 році: 33 390 співробітників).

Фінансова звітність ТОВ «Сільпо-Фуд» наведена в Додатку Б.

Основні показники фінансової звітності ТОВ «Сільпо-Фуд» наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Аналіз основних статей фінансової звітності підприємства

Показники	2023	2022	Відхилення		
			Абсолютне	Темп росту, %	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6
1. Чистий дохід	84272987	69990601	14282386	120%	20%

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6
2.Грошові кошти, тис. грн.	1418482	1066300	352182	133%	33%
3.Дебіторська заборгованість, тис. Грн	6498721	2620133	3878588	248%	148%
4.Оборотні активи, тис. Грн	12971676	11454683	1516993	113%	13%
5.Поточні зобов'язання, тис. грн.	29747435	28396118	1351317	105%	5%
6.Прибуток (збиток) від операційної діяльності, тис. грн.	1140287	(1157012)	2297299	-99%	-199%
7.Прибуток (збиток) до оподаткування, тис. грн.	(1850930)	(7436039)	5585109	25%	-75%
8.Зобовязання всього, тис. грн.	43793132	44394174	(601042)	99%	-1%

Джерело: побудовано автором на основі джерела [50]

Варто зауважити, що у 2023 році ТОВ «Сільпо-Фуд» отримало зростання операційного прибутку (у порівнянні до збитку 2022 року). Компанія показала свою стійкість не зважаючи на війну в Україні. Більш того, збільшилась дебіторська заборгованість, що показує потенційне збільшення прибутку у 2024 році у ТОВ «Сільпо-Фуд». Чистий дохід від реалізації у 2023 році теж зріс на 20%, що говорить про збільшення попиту на товари та послуги підприємства. Водночас, на 5%

збільшилися і поточні зобов'язання підприємства, хоча це може свідчити також і про залучення додаткових обігових коштів.

Не зважаючи на величину доходів, компанія все ще залишається збитковою, хоча варто відмітити, що збиток у 2023 році зменшився на 75% у порівнянні з 2022 року, що дає надію на те, що ТОВ «Сільпо-Фуд» в 2024 році вже буде прибутковою.

Розрахунок основних показників згідно основних статей звітності наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Аналіз ліквідності підприємства

Коефіцієнти	2023	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1.Коефіцієнт загальної ліквідності (р.4/ р.5)	0,44	0,40	0,03	7,49
2.Проміжний коефіцієнт покриття (р.2+3/р.5)	0,27	0,13	0,14	51,22
3.Коефіцієнт абсолютної ліквідності (р.2/р.5)	0,05	0,04	0,01	21,25
4.Коефіцієнт рентабельності продажів (ROS) (р.6/р.1)	0,01	(0,02)	0,03	222,17

Джерело: побудовано автором на основі джерела [50]

Коефіцієнт загальної ліквідності у 2023 році становить 0.44 (0.40 у 2022 році), що є меншим за нормативне значення даного коефіцієнта, а саме від 1 до 2. Відповідно, ТОВ «Сільпо-Фуд» не вистачає оборотних активів для покриття поточних зобов'язань. Водночас, з аналізу видно, що коефіцієнт зріс на 0,04 у порівнянні з попереднім періодом, що свідчить про позитивну тенденцію.

Проміжний коефіцієнт покриття становить 0.27 у 2023 році та 0.13 у 2022, при нормативному значенні у 0.5-0.7. Аналогічно до коефіцієнту загальної ліквідності, ми бачимо тенденцію до наближення коефіцієнту до референтного значення. Водночас, станом на 2023 рік у ТОВ «Сільпо-Фуд» не вистачає грошових коштів та дебіторської заборгованості для покриття поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2023 році становить 0.05 і 0.04 у 2022 році при нормативному значенні показника у 0.1-0.2. Таким чином, ми робимо висновок, що компанії не вистачає коштів на погашення термінової заборнованості. Однак, знову ж таки, зберігається тенденція до збільшення коефіцієнта, а отже є імовірність, що у 2024 році у ТОВ «Сільпо-Фуд» буде достатньо активів.

Коефіцієнт рентабельності у 2022 році був від'ємний, що й відобразилось на операційному збитку, однак у 2023 році компанія вже отримала операційний прибуток, тож і коефіцієнт рентабельності став позитивним.

Аналіз коефіцієнта показав, що ТОВ «Сільпо-Фуд» станом на 2023 рік мало досить нестабільну ліквідність, однак наявна тенденція до покращення ситуації у 2023 році в порівнянні з 2022 роком, тому є імовірність, що в подальших періодах підприємство буде прибутковим.

Проаналізуємо основні статті звітності для розуміння показників рентабельності (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 - Аналіз основних статей звітності підприємства

Показники	2023	2022	Відхилення		
			Абсолютне, грн	Темп росту, %	Темп приросту, %
1. Чистий дохід, тис. грн	84272987	69990601	14282386	120%	20%
2. Витрати, тис. грн	-84494659	-71872703	-12621956	118%	18%
3. Прибуток, тис. грн.	-1850930	-7436039	5585109	25%	-75%
4. Активи, тис. грн.	33358509	33669438	-310929	99%	-1%
5. Власний капітал, тис. грн.	-10434623	-10724736	290113	97%	-3%

Джерело: побудовано автором на основі джерела[50]

Проведемо аналіз звітності на основі коефіцієнтів рентабельності активів (ROA), рентабельності власного капіталу (ROE), загальної рентабельності (R) та рентабельності продажів (ROS). Розрахункові значення наведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 - Розрахунок коефіцієнтів рентабельності підприємства

Коефіцієнти	2023	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
ROA	-0,06	-0,22	0,17	-75%
ROE	0,18	0,69	-0,52	-74%
R	-0,02	-0,11	0,08	-79%
ROS	-0,02	-0,11	0,08	-79%

Джерело: побудовано автором на основі джерела [50]

Коефіцієнт рентабельності активів у 2023 році становить -0.06, а у 2022 році становить -0.22, при цьому нормативного значення показника не існує. Коефіцієнт рентабельності активів показує, наскільки ефективно використовуються активи для формування прибутку або збитку компанії.

Чим вищий показник, тим більш ефективним є управління компанією. У випадку ТОВ «Сільпо-Фуд» значення коефіцієнта ROA - від'ємне, проте існує тенденція до його збільшення у порівнянні з 2022 роком, що може свідчити про те, що зростання дебіторської заборгованості призведе до отримання більшого прибутку.

Рентабельність власного капіталу у 2023 році зменшилась до рівня 0,18 у порівнянні до 0,69 у 2022 році. Рентабельність власного капіталу – істотний показник для інвесторів, адже дозволяє провести аналіз генерації прибутку за рахунок вкладених коштів. Враховуючи від'ємне значення власного капіталу за рахунок непокритих збитків минулих періодів та отриманий збиток у 2023 році, зменшення цього показника є позитивним, однак все одно потребує покращення.

Коефіцієнти R та ROS ідентичні, адже відображають залежність прибутку підприємства від його чистого доходу. Загальна рентабельність ТОВ «Сільпо-Фуд» у

2023 році становить -0.02, а у 2022 році -0.11, що свідчить про збільшення ефективності діяльності компанії порівняно з 2022 роком. Не зважаючи на той факт, що значення від'ємне, вірогідність отримання прибутку в наступному звітному періоді, за умови збереження тенденції, зростає.

Діяльність ТОВ «Сільпо-Фуд» відома багатьом українцям, адже його послугами населення користується майже щодня. Дане підприємство працює в Україні вже багато років, забезпечуючи високу якість послуг та стабільність для персоналу.

Враховуючи воєнну агресію росії проти України, компанія зосередилась на збереженні життя і здоров'я власного персоналу та на основній меті підприємства – забезпечення населення товарами та продуктами. Піклуючись про своїх співробітників, менеджмент ТОВ «Сільпо-Фуд» прийняв управлінське рішення щодо додаткової фінансової підтримки працівників, дозволу на дистанційну роботу (за можливості) та обов'язкового залишення торговельних площ у разі повітряної тривоги.

Провівши аналіз основних коефіцієнтів та вертикальний і горизонтальний аналізи Звіту про фінансовий стан та Звіту про фінансові результати, можна дійти висновку, що підприємство станом на 2023 рік є збитковим, однак це пов'язано з наслідками вторгнення росії до України, зокрема зі втратою торговельних точок у зоні бойових дій та тимчасово окупованих територій, постійних перебоїв з електроенергією та загалом з безпековою та економічною ситуаціями. Враховуючи той факт, що ТОВ «Сільпо-Фуд» працює майже 10 років та що підприємство постійно розширюється, відкриваючи нові торговельні точки, імовірність прибутковості компанії в наступних роках, а особливо після завершення воєнних дій, є досить високою.

3.3 Удосконалення системи внутрішнього та зовнішнього контролю даних бухгалтерського обліку у звітності підприємства

Провівши аналіз сутності та значення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в системі прийняття управлінських рішень, виникає потреба у перевірці даних бухгалтерського обліку на коректності, повноті та відповідності законодавчо визначеним принципам бухгалтерського обліку. Цю потребу забезпечують внутрішній та зовнішній контроль.

Внутрішній контроль – це процес перевірки даних бухгалтерського обліку на предмет їх реального існування, визначеності, точності та достовірності. Він дозволяє користувачу фінансової звітності бути впевненим у достовірності відображення господарських операцій у обліку і, відповідно, правильності формування фінансової звітності.

Внутрішній контроль повністю контролюється відповідальним менеджментом підприємства і здійснюється за розпорядженням власників. Таким чином, основна мета внутрішнього контролю полягає у наданні власникам впевненості у правильності відображення бухгалтерської інформації в обліку підприємства. Однак, такий контроль може бути не достатньо вагомим для зовнішніх користувачів, які потребують об'єктивної та незалежної інформації щодо стану підприємства для прийняття своїх рішень, зокрема щодо інвестування в компанію.

Основні відмінності між внутрішнім та зовнішнім аудитом наведені у табл. 3.6.

Внутрішній контроль ще називається внутрішнім аудитом. Він зводиться до перевірки фінансової звітності (так званий операційний аудит) та до аудиту на відповідність вимогам.

Таблиця 3.6 - Відмінності внутрішнього та зовнішнього аудиту

Критерій	Внутрішній аудит	Зовнішній аудит
Об'єкт	визначається керівництвом	фінансова звітність
Суб'єкт	Співробітники	незалежний аудитор
Мета	підвищення ефективності діяльності підприємства	визначається керівництвом
Користувачі	внутрішні (управлінський персонал, власник)	внутрішні та зовнішні (інвестор, керівник, власник, кредитор тощо)
Звітність	звітування перед керівництвом	звітування перед замовником
Регламентация	регламентується керівництвом компанії	МСА, ЗУ "про аудиторську діяльність"

Джерело: побудовано автором на основі джерела [47, с.106]

Операційний аудит передбачає перевірку бухгалтерського обліку та звітності підприємства та надання внутрішнім користувачам впевненості у їх відповідності нормам чинного законодавства.

Виділяють плановий та позаплановий внутрішні аудити. Плановий відбувається перед складанням і поданням річної фінансової звітності, а позаплановий може проводитись за бажанням керівника підприємства, наприклад, перед важливими угодами, залученням кредитних коштів тощо.

Аудит на відповідність вимогам передбачає перевірку щодо того, чи дотримуються співробітники установлених норм чинного законодавства, внутрішніх правил та інструкцій на підприємстві.

Операційний аудит спрямований на перевірку окремого процесу або ряду процедур на підприємстві з метою оцінки ефективності та доцільності. Даний вид внутрішнього аудиту включає функціональний аудит внутрішніх систем, організаційно-технічний, всебічний аудит систем виробництва і управління.

Зазначимо, що переважна кількість підприємств надає перевагу зовнішньому аудиту, оскільки внутрішній аудит на підприємстві потребує працевлаштування окремої особи або заснування цілого відділу. Окрема організаційна одиниця

потрібна для того, що поглянути на бухгалтерський облік зі сторони незацікавленої особи, тобто такої, що не проводила господарські операції в бухгалтерській системі. Водночас, постійна підтримка наявності внутрішнього аудитора на підприємстві призводить до додаткових адміністративних витрат.

Внутрішній аудит має багато переваг:

- оперативність та простота організації аудиту в будь-який час;
- можливість концентрації аудиту на конкретному завданні, тоді як зовнішній проводиться по всіх процесах підприємства;
- нижчі витрати на проведення аудиту (у порівнянні із зовнішнім);
- можливість швидкого коригування виявлених помилок.

При цьому служба внутрішнього аудиту має бути висококваліфікована, розумітися на міжнародних стандартах аудиту, положень щодо бухгалтерського обліку, нормативно-законодавчої бази України тощо.

Виділяють такі складові внутрішнього контролю:

- середовище контролю;
- процес оцінки ризиків підприємства;
- інформаційні системи;
- процедури контролю;
- моніторинг заходів контролю.

Середовище контролю характеризується організаційною структурою компанії, інформацією щодо менеджменту, співробітників компанії, внутрішньої політики підприємства, стилю управління, існування судових спорів тощо. Крім того, потрібне чітке розуміння процесів підприємства, прозорості бізнесу, кваліфікації найманих робітників.

Процес оцінки ризиків підприємства потребує глибоке розуміння особливостей ринку, на якому функціонує компанія, політичної, економічної,

соціальної та безпекової ситуацій в країні, внутрішні активи суб'єкта господарювання тощо.

Завдання внутрішнього аудитора – виявлення ключових ризиків, що можуть мати вплив на підприємство, особливо тих, що можуть призвести до його зупинки чи збитків. Результатом проведеного аудиту мають бути рекомендації внутрішнього аудитора щодо шляхів мінімізації ризику, наприклад, створення резервів.

Враховуючи те, що підприємство веде бухгалтерський облік, використовуючи відповідне програмне забезпечення, внутрішній аудитор має провести перевірку його налаштування, визначити ключових відповідальних осіб за внесення бухгалтерських даних та інших осіб, у яких є доступ до такої програми. Також необхідно перевірити наявність автоматичної звірки даних в програмному забезпеченні.

Окрему увагу варто звернути на операції та процеси, інформацію про які вноситься вручну, адже потрібно виключити людський фактор. Саме на такі операції і процеси найбільше звертають увагу внутрішні аудитори.

Моніторинг заходів контролю – це перевірка проведення заходів контролю з боку відповідального персоналу по своїм секторам

Зовнішній контроль переважно здійснюється із залученням зовнішніх кваліфікованих фізичних або юридичних осіб – аудиторів. Він надає зовнішнім користувачам впевненість у відсутності помилок в бухгалтерському обліку підприємства та загальну оцінку правильності його ведення в компанії.

Незалежні аудитори проводять перевірку як бухгалтерського обліку, так і фінансової звітності та показують управлінському персоналу знайдені помилки, надаючи можливість їх виправити перед поданням фінансової звітності.

Головною перевагою зовнішнього аудиту є незалежність, точне слідування національним та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, міжнародним стандартам аудиту, Кодексу етики, а також законодавству, яке регулює діяльність конкретного підприємства.

Зовнішній аудит охоплює абсолютно всі господарські операції, процеси та процедури на підприємстві, які відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження було визначено сутність, організацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також особливості подання останньої, визначено сутність управлінських рішень та методи їх прийняття, проведено фінансовий аналіз показників фінансової звітності ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2023 та 2022 роки. За результатами проведеної роботи можна зробити наступні висновки:

1. Бухгалтерський облік – це засіб безперервної, глибокої та точної акумуляції та узагальнення інформації по всім процесам суб'єкта господарювання, який починається з моменту державної реєстрації компанії та ведеться до моменту її ліквідації. На підприємстві бухгалтерський облік організовується відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та з дотриманням національних або міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Облікова політика – перший і основний елемент організації бухгалтерського обліку на підприємства керівником підприємства. Саме керівник компанії несе відповідальність, у тому числі кримінальну та адміністративну, за якість ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

2. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» бухгалтерський облік на підприємстві має відповідати 8-ми принципам, а також виконувати три функції: інформаційну, контрольну та аналітичну. Дані бухгалтерського обліку є базою з інформацією про компанію, яка потрібна для прийняття окремих управлінських рішень.

3. Фінансова звітність – це джерело узагальнення та висвітлення даних бухгалтерського обліку. Її основними стейкхолдерами або ж користувачами виступають власники компанії, інвестори, кредитори та державні установи. Складові фінансової звітності - Звіт про фінансовий стан підприємства (баланс), Звіт про

результати діяльності (Звіт про прибутки та збитки), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки до фінансової звітності. У звітності відображається фінансова інформація за поточний та попередній звітні періоди. Фінансова звітність складається компаніями станом на 31 грудня звітного року та подається у законодавчо визнані терміни.

4. Управлінське рішення є результатом процесу вибору найкращої альтернативи вирішення певного завдання чи задачі, який в свою чергу формується з урахування даних бухгалтерського обліку. Етапи прийняття управлінського рішення: визначення проблеми, пошук наявних способів вирішення проблеми, оцінювання доступних варіантів її вирішення, обрання найбільш релевантного варіанту.

5. Для прийняття ефективних управлінських рішень потрібно мати повну, достовірну та відповідну інформацію та достатній рівень досвіду у вирішенні певних задач. Саме тому вкрай важливим є внутрішній та зовнішній контролю (аудити), що забезпечать ведення бухгалтерського обліку відповідно до законодавства та національних або міжнародних стандартів.

6. Для аналізу фінансової звітності і її зручної інтерпретації використовують методи фінансового аналізу, за допомогою яких можна з'ясувати поточний стан підприємства, визначити основні зміни звітного періоду, зробити прогнози та бюджети щодо подальшого розвитку компанії, а також відкоригувати майбутню стратегію підприємства.

7. Розуміючи особливості бізнесу, його основні доходи і витрати, політичну, економічну, соціальну та безпекову сфери та використовуючи методи фінансового аналізу (читання звітності, трендовий аналіз, горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз), аналітики можуть ретельно оцінити фінансову звітність підприємства.

8. Аналіз фінансової звітності ТОВ «Сільпо-Фуд» продемонстрував, що підприємство у 2022 та 2023 році понесло збитки, що зумовлено, перш за все, наслідками воєнної агресії росії проти України. Водночас, аналіз коефіцієнтів та їх

тенденції показав, що підприємство у 2023 році покращило своє фінансове становище у порівнянні з 2022 роком і потенційно може стати прибутковим у наступному звітному періоді.

9. Удосконалення системи управління підприємством має включати покращення процесу планування використання активів підприємства в контексті кожної окремої задачі та співробітника, імплементацію інноваційних засобів та технічного забезпечення, налагодження системи контролю у період віддаленої роботи, спричиненої безпековими факторами.

10. Внутрішній та зовнішній контролю (аудити) виступають гарантами коректності даних бухгалтерського обліку, забезпечують можливість виправлення помилок до настання наслідків. Внутрішній контроль спрямований на власників підприємства, а зовнішній аудит задовольняє потреби як зовнішніх користувачів (особливо інвесторів), так і внутрішніх стейкхолдерів. Первагою внутрішнього аудиту є менші витрати часу і коштів та можливість перевірки окремо визначеного процесу. Зовнішній контроль в свою чергу має такі переваги, як незалежність, повне охоплення всіх процесів та гарантування достовірності інформації для всіх стейкхолдерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухгалтерський облік – професія молодих: підручник / Г. М. Колісник, Й. Я. Даньків. Ужгород: Говерла, 2021. 210 с.
2. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
3. Бухгалтерський облік II : навч. посібник / А. П. Косяк, А. В. Зубенко. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 326 с.
4. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством (організацією, установою): навчальний посібник / Л. І. Жидєєва, О. П. Колісник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 178 с.
5. Бухгалтерський облік в управлінні: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і оподаткування» / за заг.ред. М.І. Бондаря. Рівне, 2023. 244 с
6. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності : навчальний посібник для студентів усіх форм навчання спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / Я. Д. Крупка, М. Б. Кулинич, А. Т. Сафарова. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 500 с.
7. Бухгалтерський облік та оподаткування: підручник / за заг. ред. А. І. Крисоватого та В. М. Панасюк. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 637 с
8. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів: навчальний посібник / за заг.ред. Н. А Канцедал. Київ 2019 С. 28.-34
9. Бухгалтерський облік: від знань до компетентностей: навчальний посібник для дистанційного навчання / за ред. Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Мельничук І. В., Мужевич Н. В. Тернопіль: [б. в.], 2020. 363 с
10. Бухгалтерський облік: конспект лекцій / за редакцією І.Б.Садовська Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 258 с.

11. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / за заг.ред. В.Й. Плиса, З.П. Плиса. Київ 2019. – 560 с
12. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / за редакцією Ю.А. Верига. Київ 2019. – 520 с
13. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 426 с.
14. Звітність підприємств: навчальний посібник / Н.В. Іванчук.Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
15. Звітність підприємства : навчальний посібник / В.Д. Зелікман, Р.Б. Сокольська, Ю.О. Распопова, Т.В. Акімова. Дніпро : ННІ «ІПБТ» УДУНТ, 2022. 208 с
16. Звітність підприємства: підручник / за редакцією М.І. Бондаря. Київ, 2015. 570 с.
17. Звітність підприємства: підручник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. Київ: «Каравела», 2019. 676 с.
18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р № 291. Дата оновлення 23.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 10.11.2024)
19. Менеджмент під час війни: стратегія управління для виживання та розвитку / за ред. Д. Кучера. Mind, 2023. URL: <https://mind.ua/openmind/20256930-menedzhmentpid-chas-vijni-strategiya-upravlinnya-dlya-vizhivannya-tarozvitku>. (дата звернення: 24.11.2024)
20. Менеджмент і адміністрування: підручник для бакалаврів / Колектив авторів: Н.М. Терлецька; А.А. Антохов; Ю.О. Терлецька; В.Ю. Грунтковський; Г.М. Поченчук; В.М. Запухляк; В.І. Кравець; Б.Д. Сторощук; Т.Р. Заволічна; Л.Л. Клевчік. Чернівці: 2022. 320 с.

21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 14.11.2024)

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 10 (МСБО 10) «Події після звітного періоду» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text (дата звернення 14.11.2024)

23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27 (МСБО 27) «Консолідована та окрема фінансова звітність» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_045#Text (дата звернення 14.11.2024)

24. Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 (МСФЗ 10) «Консолідована фінансова звітність» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_065#n2 (дата звернення 14.11.2024)

25. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1) «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text (дата звернення 14.11.2024)

26. Мороз-Рекотова Л. Формування навички приймати управлінські рішення засобами вирішення управлінських задач. Вісник науки та освіти. 2023. Випуск 13. С. 690-703.

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення 03.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> . (дата звернення 10.11.2024)

28. Облік у зарубіжних країнах: навчальний посібник для студентів спеціальності 051 Економіка / Н.Є. Скоробогатова. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 341 с.

29. Облік, оподаткування та аудит : навчальний посібник / за заг.ред. В.Я. Плаксієнко. Київ, 2019. 509 с.

30. Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного управління розвитком підприємства (тренінг-курс): навчальний посібник / А.О. Фатенок-Ткачук. Луцьк : В-во «Вежа-Друк», 2023. 220 с.

31. Основи менеджменту: Конспект лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / за ред. Т.В. Лазоренко, С.О.Пермінова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021.166 с с

32. Основи підприємництва : підручник / під заг. ред. Н. В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 491 с.

33. Основи підприємницької діяльності : підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. 515 с.

34. Підприємництво : підручник / І. В. Гондарева. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.

35. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення 01.10.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 12.11.2024)

36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід": затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>. (дата звернення 10.11.2024)

37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>. (дата звернення 10.11.2024)

38. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи" : затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. Дата оновлення 07.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення 10.11.2024)

39. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення 03.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (дата звернення 10.11.2024)

40. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Дата оновлення 03.01.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 14.11.2024)

41. Прийняття управлінських рішень : навчальний посібник / за ред. Ю. Є. Петруня. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 276 с.

42. Решетило В.П., Федотова Ю.В. Невизначеність та ризик: співвідношення понять та специфіка прийняття рішень. Економіка та управління підприємствами. 2020. Випуск №3 (77). С. 149-154.

43. Свистун Л.А. Бюджетування грошових коштів підприємства в умовах розгортання кризових явищ в економіці. Економіка і регіон. 2022. № 3 (86). С. 59–64.

44. Соціальне підприємництво в Україні. Зелена книга / під заг. ред. В. Кокотя. Київ, 2020. 89 с.

45. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

46. Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію : затв. наказом Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. № 736. Дата оновлення 25.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF#Text>. (дата звернення 11.11.2024).

47. Управління бізнесом: підручник / К.Є. Орлова. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2019. 319 с.

48. Фінанси підприємств : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Харків: ХНУВС, 2022. 292 с

49. Фінанси, банківська справа та страхування. Менеджмент публічних фінансів : підручник для магістрів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. – Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 256 с.
50. Фінансова звітність ТОВ «Сільпо-Фуд» 2022, 2023
51. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / за ред. Н.Л. Марусяк. – Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
52. Фінансовий облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с
53. Фінансовий облік : навчальний посібник / за заг.ред О.О. Лисиченко, П.Й. Атамас. Київ, 2019. – 356 с
54. Фінансовий облік 1: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 496 с.
55. Фінансовий облік I : навчальний посібник у структурно-логічних схемах для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 "Управління та адміністрування"/ Л.М. Янчева, Н.С. Акімова, Л.О. Кирильєва, О.О. Говоруха, Т.А. Наумова, О.В. Топоркова. Харків.: ХДУХТ., 2020. 352 с.
56. Фінансовий облік II : навчальний посібник для здобувачів рівня вищої освіти бакалавра спеціальності 071 "Облік і оподаткування" освітньо-професійної програми "Оподаткування, облік, контроль в управлінні підприємством" / Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Кутчак Ю. М. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 368 с.
57. Фінансовий облік: підручник, 3-тє вид., доп. та перероб / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н.П. Денчук. Тернопіль, 2023. 488 с.
58. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV. Дата оновлення 03.09.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. (дата звернення 12.11.2024).

59. Чупріна М.О., Орозонова А.А. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи. Київ, 2020. С. 144-145. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201193> (дата звернення 15.11.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А

Нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку та фінансової звітності

Назва	Короткий опис
Закон України №996 від 16.07.1999р "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (зі змінами та доповненнями)	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.
Постанова КМУ від 28 лютого 2000 р. №419 Про затвердження Порядку подання фінансової звітності (зі змінами та доповненнями)	Визначає порядок подання фінансової звітності підприємства
Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, наказ Мінфіну № 88 від 24.05.95 (зі змінами та доповненнями)	Встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, бухгалтерської та іншої звітності, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, підприємствами
Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, Наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 635 (зі змінами та доповненнями)	Визначає процес формування, наповнення та структуру облікової політики підприємства
Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку, Наказ Мінфіну N186 від 19.04.2001 (зі змінами та доповненнями)	Визначає форму спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку
Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, Наказ Міністерства фінансів України 28 березня 2013 року № 433 (зі змінами та доповненнями)	Визначає питання розкриття інформації у основних формах фінансової звітності
Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності, Наказ Міністерства фінансів України	Визначає процес перевірки порівнянності показників фінансової звітності

11.04.2013 року № 476 (зі змінами та доповненнями)	
Примітки до річної фінансової звітності - Наказ Міністерства фінансів України № 302 від 29.11.2000 (зі змінами та доповненнями)	Визначає типову форму фінансової звітності N 5 "Примітки до річної фінансової звітності"
Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, Наказ Міністерства фінансів України 02.09.2014 № 879 (зі змінами та доповненнями)	Визначає особливості проведення інвентаризації активів та зобов'язань
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, Наказ Мінфіну від 30 вересня 2003 року № 561 (зі змінами та доповненнями)	Визначає особливості бухгалтерського обліку основних засобів
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів, Наказ Міністерства фінансів України 16.11.2009 № 1327 (зі змінами та доповненнями)	Визначає особливості бухгалтерського обліку нематеріальних активів
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2 (зі змінами та доповненнями)	Визначає особливості бухгалтерського обліку запасів
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, Наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2006 р. № 1315 (зі змінами та доповненнями)	Визначає особливості бухгалтерського обліку біологічних активів
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку фінансових витрат, Наказ Міністерства фінансів України від 01.11.2010 № 1300 (зі змінами та доповненнями)	Визначає особливості бухгалтерського обліку фінансових витрат
Наказ Мінфіну №291 від 30.11.1999 Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування (зі	Визначає форму Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцію про його застосування

змiнами та доповненнями)	
Наказ Мiнфiну № 356 вiд 29.12.2000 Про затвердження Методичних рекомендацiй по застосуванню регiстрiв бухгалтерського облiку (зi змiнами та доповненнями)	Визначає методичнi рекомендацiї по застосуванню регiстрiв бухгалтерського облiку

Бухгалтерський облік і звітність в системі управління підприємством

Веселов Максим Богданович
Здобувач магістерського освітнього ступеня, факультету обліку та
податкового менеджменту

Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана, Україна

Науковий керівник: Сташенко Юлія Вікторівна
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та
консалтингу

Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана, Україна

Система бухгалтерського обліку існує не одне сторіччя, адже ведення бухгалтерського обліку дає можливість отримати оперативну інформацію над майже усіма процесами, що відбуваються на підприємстві, що в свою чергу сприяє швидшому прийняттю рішень і поліпшенню фінансових результатів господарської діяльності.

Водночас, ключові стейкхолдери (користувачі фінансової інформації) потребують спрощеного та узагальнено відображення бухгалтерського обліку, що дасть їм змогу отримати необхідну для прийняття рішень інформацію. Таку потребу забезпечує фінансова звітність підприємства.

Саме тому тема бухгалтерського обліку та звітності в системі управління підприємством є актуальною як для суб'єктів господарювання, так і для держави та науки, для будь-якого бізнесу, управлінців, вчених, науковців.

Відповідно до академічного тлумачного словника «Словник української мови» облік - це засвідчення, встановлення наявності, з'ясування кількості чого-небудь. [1]. Облік на сучасних підприємствах складається з таких основних складових як оперативний облік, статистичний облік та бухгалтерський облік. Найважливішою складовою господарського обліку є саме бухгалтерський облік.

Бухгалтерський облік – це засіб безперервної, глибокої та точної акумуляції та узагальнення інформації по всім процесам суб'єкта господарювання, який починається з моменту державної реєстрації компанії та ведеться до моменту її ліквідації. На підприємстві бухгалтерський облік організовується відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та з дотриманням національних або міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Облікова політика – перший і основний елемент організації бухгалтерського обліку на підприємства керівником підприємства. Саме керівник компанії несе відповідальність, у тому числі кримінальну та адміністративну, за якість ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» бухгалтерський облік на підприємстві має відповідати 7-ми принципам

По-перше – це повне висвітлення. Даний принцип передбачає, що абсолютно всі операції, що здійснює підприємство, мають бути відображені в бухгалтерському обліку і відповідно у податковій звітності.

По-друге – автономність, що унеможливорює відображення майна та боргів власників підприємства у її бухгалтерському обліку та звітності.

По-третє – послідовність. Цей принцип передбачає, що облікова політика підприємства, з моменту її затвердження, має бути незмінною з року і рік за виключенням, коли такі зміни є обов'язковими відповідно до чинного законодавства.

Згадана облікова політика складається на моменті початку здійснення підприємством господарської діяльності та затверджується керівником підприємства.

По-четверте – безперервність. Очікується, що оцінка активу і пасиву підприємства здійснюється з розрахунку, що таке підприємство буде вести свою господарську діяльність і в наступних звітних періодах, адже, відповідно до Господарського кодексу України, підприємництвом є господарська діяльність що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку.

По-п'яте – нарахування. Доходи і витрати підприємства зобов'язані бути відображені в обліку та звітності в момент їх виникнення.

По-шосте – превалювання сутності над формою. Це означає, що господарські операції підприємства розглядаються по-суті, а не виходячи з того як вони прописані в юридичних документах.

По-сьоме – єдиний грошовий вимірник. Принцип передбачає, що всі відображення операцій в бухгалтерському обліку та звітності відбуваються в єдиній грошовій одиниці[2].

Також, варто зазначити, що дані бухгалтерського обліку є базою з інформацією про компанію, яка потрібна для прийняття окремих управлінських рішень.

В свою чергу, фінансова звітність може характеризуватись як ключове джерело узагальненої інформації щодо господарської діяльності підприємства. Аналізуючи фінансову звітність, можна зрозуміти сутність підприємства, зокрема напрям його основної діяльності, зміни, що відбулись в поточному періоді тощо. Всі стратегічні рішення приймають на основі аналізу фінансової звітності. Як внутрішні, так і зовнішні користувачі мають змогу отримати інформацію про фінансові результати компанії, проаналізувати рівень доходів та витрат, визначити рівень відповідності поточних (фактичних) результатів плановим, з'ясувати основні джерела надходження та витрачання коштів, зробити аналіз ризиків підприємства.

Основними користувачами фінансової звітності виступають власники компанії, інвестори, кредитори та державні установи. Складові фінансової звітності - Звіт про фінансовий стан підприємства (баланс), Звіт про результати діяльності (Звіт про прибутки та збитки), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки до фінансової звітності. У звітності відображається фінансова інформація за поточний та попередній звітні періоди. Фінансова звітність складається компаніями станом на 31 грудня звітного року та подається у законодавчо визнані терміни.

Для аналізу фінансової звітності і її зручної інтерпретації використовують методи фінансового аналізу, за допомогою яких можна з'ясувати поточний стан підприємства, визначити основні зміни звітного періоду, зробити прогнози та бюджети щодо подальшого розвитку компанії, а також відкоригувати майбутню стратегію підприємства.

Розуміючи особливості бізнесу, його основні доходи і витрати, політичну, економічну, соціальну та безпекову сфери та використовуючи методи фінансового аналізу (читання звітності, трендовий аналіз, горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз), аналітики можуть ретельно оцінити фінансову звітність підприємства.

Література

1. Бухгалтерський облік – професія молодих: підручник / Г. М. Колісник, Й. Я. Даньків. Ужгород: Говерла, 2021. 210 с.
2. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / за заг.ред. В.Й. Плиса, З.П. Плиса. Київ 2019. – 560 с